การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

พระอนุชา สุทฺธจิตฺโต (บุญสิทธิ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

พระ อนุชา สุทฺธจิตฺโต (บุญสิทธิ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

PARTICIPATION OF MONKS IN LOCAL DEVELOPMENT ACCORDING TO SANGAHAWATTHU 4 IN KHON SAI SUB-DISTRICT MUNICIPALITY KU KAEW DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

PHRA ANUCHA SUTTAJITTO (BUNSIT)

A THEMATIC PEPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN BUDHISTIC LOCAL GOVERNMENT
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

หัวข้อสารนิพนธ์	:	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี
ชื่อนักศึกษา	:	พระอนุชา สุทฺธจิตฺโต
ชื่อปริญญา	:	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	:	การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
ปีพุทธศักราช	:	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	พระครูประยุตสารธรรม, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....
(พระมหาสุรไกร ชินพุทฺธิสิริ)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระครูประยุตสารธรรม, ดร.)

กรรมการ .....
(พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ .....
(พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ .....
(ดร. ณฐอร เจือจันทร์)

ลิขสิทธิ์ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Topic	:	Participation of Monks in Local Development According to Sangahawatthu 4 in Khon Sai Sub-District Municipality Ku Kaew District, Udon Thani Province
Student's Name	:	Phra Anucha Sutthajitto
Degree Sought	:	Master of Political Science
Program	:	Buddhistic Local Government
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Phrakruprayutsaradham, Dr.

Accepted by the Social Science Faculty, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Political Science in Buddhistic Local Government Program.

Dean of Social Science Faculty .....
(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri)

Dissertation Committee:
Chairman .....
(Assoc. Prof. Dr. Piyaluk Potiwan)

Member (Advisor) .....
(Phrakruprayutsaradham, Dr.)

Member .....
(Phramaha Wiruth Wirojano, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Phrakrusangkharak Thawee Abhayo, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Dr. Nathaorn Chuachan)

Copyright of the Social Science Faculty, Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์ : **การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี**

ชื่อนักศึกษา : **พระอนุชา สุทฺธจิตฺโต (บุญสิทธิ์)**

ชื่อปริญญา : **รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**

สาขาวิชา : **การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์**

ปีพุทธศักราช : **2566**

อาจารย์ที่ปรึกษา : **พระครูประยุตสารธรรม, ดร.**

สารนิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 376 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และ LSD.

ผลการวิจัยพบว่า :

1. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ประชาขนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) พระสงฆ์ในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2) พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการเผยแพร่หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน 3) พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนเพื่อสืบทอดต่อไป 4) พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการให้วัดเป็นแหล่งปลอดยาเสพติด ควรนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคให้แก่ประชาชน 5) พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์, การพัฒนาท้องถิ่น, สังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

Thematic Topic	**: Participation of Monks in Local Development According to Sangahawatthu 4 in Khon Sai Sub-District Municipality Ku Kaew District, Udon Thani Province**
Student's Name	**: Phra Anucha Suttajitto (Bunsit)**
Degree Sought	**: Master of Political Science**
Program	**: Buddhistic Local Government**
Anno Domini	**: 2023**
Advisor	**: Phrakru Prayutsaratham, Dr.**

The objective of this research is as follows: 1) To study the participation of monks in local development according to Sangahawatthu 4. 2) To compare the effectiveness of monks' participation in local development according to Sangahawatthu 4, categorized by gender, age, and education. 3) To study the proposed suggestions for enhancing the effectiveness of monks' participation in local development according to Sangahawatthu 4 in the Kon Sai Sub-district Municipality, Ku Kaeo District, Udon Thani Province, using a survey questionnaire to collect data from a sample group of 376 individuals. The statistical analysis methods used include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and LSD.

The research findings are as follows: 1) The overall participation of monks in local development according to Sangahawatthu 4 in the Kon Sai Subdistrict, Ku Kaeo District, Udon Thani Province, is generally significant in all aspects. When considering each aspect, it is found that the highest average value is in the evaluation aspect, followed by the operational aspect, decision-making aspect, and the aspect with the lowest average value is the benefit receiving aspect. 2) The comparison of public opinions regarding the participation of monks in local development according to Sangahawatthu 4 in the Kon Sai Subdistrict Municipality, Ku Kaeo District, Udon Thani Province, showed significant differences based on gender, age, and education level at a statistical significance level of 0.05. 3) The suggestions for enhancing the effectiveness of monks' participation in local development according to Sangahawatthu 4 in the Kon Sai Subdistrict, Ku Kaeo District, Udon Thani Province, are as follows: 1) Monks in the community should engage in continuous exchange of opinions with officials or community committees involved in community development work. 2) Monks should serve as good role models in living a self-sufficient economic life and should establish centers for disseminating or promoting

community products. 3) Monks should receive training to understand local culture and pass it on to children and youth in the community. 4) Monks should conduct themselves in a manner that supports drug-free environments and utilize Buddhist teachings for the treatment of diseases among the population. 5) Monks should set a good example in maintaining cleanliness in the community.

Keywords: Monks' participation, Local development, Sangahawatthu 4

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 .ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตานุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้แก่ พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และพระครูประยุตสารธรรม ที่ได้กรุณาให้ คำปรึกษาแนะนำดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ขอเจริญพรขอบคุณ/ขอบพระคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบสารนิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ์ พระครูประยุตสารธรรม, ดร. พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผศ.ดร. พระครูสังฆรักษ์ทวี อภโย,ผศ.ดร. และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย คือ ดร. อภิชิต เหมือยไธสง ดร.เอนก มูลมา ดร. อัครเดช นีละโยธิน อาจารย์ประจำวิชาระเบียบวิธีวิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลองกับประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังอุดรธานี ในการศึกษาครั้งนี้

ขอเจริญพรขอบคุณนายกเทศมนตรีตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี และผู้เกี่ยวข้องในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่มีความเมตตา ส่งเสริมเรื่องการศึกษาและแนวทางความรู้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิประสาทวิทยาการและประสบการณ์รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจตามสมควรพร้อมทั้งขออุทิศความดีของสารนิพนธ์นี้ให้บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ญาติโยมผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	**ฉ**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	**ช**
กิตติกรรมประกาศ	**ฌ**
สารบัญ	**ญ**
สารบัญตาราง	**ฏ**
สารบัญแผนภาพ	**ฑ**
บทที่	
1 บทนำ	**1**
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	**9**
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	10
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น	44
2.3 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4	52
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4	55
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	63
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	78
3 วิธีดำเนินการวิจัย	**79**
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	79
3.3 เครื่องมือวิจัย	80
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	82
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล	84
3.7 การวัดค่าตัวแปร	84
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	85
3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	**89**
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	89
4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	89
4.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	94
4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	102
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**103**
5.1 สรุปผลการวิจัย	103
5.2 อภิปรายผล	107
5.3 ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	**112**
ภาคผนวก	**121**
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	122
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	124
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	128
ภาคผนวก ง แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	131
ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	137
ประวัติผู้วิจัย	**160**

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดงจำนวน หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย	64
2.2 ตารางแสดงข้อมูลประชากร	64
2.3 จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	66
2.4 จำนวนโรงเรียน	66
4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	87
4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	88
4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	88
4.4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	89
4.5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	90
4.6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	91
4.7 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	92
4.8 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	93
4.9 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ 95

4.11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน 96

4.12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามอายุ 97

4.13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามอายุ 97

4.14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา 98

4.15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน 99

4.16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา 100

4.17 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี 101

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	78

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในแดนสุวรรณภูมิ รวมทั้งประเทศไทย และคนไทยเราก็ยอมรับ พระพุทธศาสนาประจำชาติจนพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานและแก่นสารของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมไทย ที่คนไทยยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางชีวิตที่กลมกลืน เมื่อคนไทยตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มเป็น ชุมชน หมู่บ้านขึ้นที่ใดปรากฏวัดขึ้นที่นั้น เพื่อแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สงบก็อาศัยพระสงฆ์ในการแนะนำคำสั่งสอนโดยนำหลักพุทธธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นที่พึ่งทางจิตในเพื่อค้นพบความจริงอันเป็นสัจธรรมในชีวิตของตนเอง และเป็นการยกระดับจิตให้สูงขึ้น (พระครูใบฎีกาปรีชา โชติโก (ยอดสม, 2558) พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตของคนไทย ที่มีส่วนร่วมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา และการจัดระเบียบทางสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณีจนถึงการดำเนินชีวิตในประจำวัน โดยมีวัดเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักของสถาบันพระพุทธศาสนามีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการ ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ไปสู่สังคม วัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์รวมจิตใจของ ผู้คนในชุมชนและสังคม และเป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดในการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมของวัดทำให้พระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างแนบแน่นเช่นเดียวกับวัด พระสงฆ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นผู้นำในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวัด พระสงฆ์ก็มีฐานะเป็นผู้นำทางจิตใจของชุมชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือและความร่วมมือต่าง ๆ พระสงฆ์จึงมีส่วนร่วมเป็นผู้นำชุมชน เป็นที่พึ่งพิงทางด้านจิตใจของผู้คนในสังคม หรือแม้แต่กิจการสาธารณประโยชน์ทางสังคม พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่าสถาบันพระพุทธศาสนาได้วางตนให้เป็นส่วนหนึ่งที่ผสมผสานกลมกลืนกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมมาโดยตลอด พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้ด้วยการสงเคราะห์และเกื้อหนุนจากสังคม ในทำนอง เดียวกันนี้ วัดและพระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์และช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ดังนั้นวัด และพระสงฆ์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อชุมชนและสังคม (พระราชวรมุนี (ประยุทธ ปยุตฺโต, 2530) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุ จะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้กว้างขวางออกไป สำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ นั้นถือว่ามีความสำคัญต่อองค์กรพระพุทธศาสนามาก เพราะนอกจากจะต้องปฏิบัติศาสนกิจ

ตามหน้าที่โดยปกติแล้ว ยังต้องรับภาระหน้าที่ในฐานะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมายจากทางคณะสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงต้องรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในศาสนกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในพันธกิจใน 6 ด้าน คือ 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านการเผยแผ่ 3. ด้านการศึกษา 4. ด้านสาธารณูปการ 5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ 6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ (ปลื้ม โชติษฐยางกูล, 2550) และการพัฒนาตามพุทธบัญญัติจึงคำนึงถึงการพัฒนาทั้งทางความคิด จิตใจและทางวัตถุ โดยให้พัฒนาการทางจิตใจนำพัฒนาทางวัตถุ และให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการอนุเคราะห์ชาวบ้านแต่ในขณะเดียวกันก็ให้รักษาพระธรรมวินัย ไม่ช่วยเหลือชาวบ้านโดยฝ่าฝืนพระธรรมวินัย และไม่คลุกคลีกับชาวบ้านจนเกิดอุปสรรคในการแสวงหาความพ้นทุกข์แห่งตน หลักการพัฒนาตาม พระพุทธศาสนาถือว่าการแก้ปัญหาและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตทุกระดับต้องเริ่มที่จิตใจพื้นฐานหากจิตใจยังไม่พัฒนายังมีความหลงผิด และยังเป็นอกุศล ย่อมไม่อาจนำไปสู่การพัฒนาทางวัตถุ และการสร้างสรรค์งานภายนอกให้บรรลุเป้าหมายได้ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นที่ยอมรับนับถือทั่วไปว่าเป็นผู้นำชุมชน พระสงฆ์จึงควรเข้าไปมีส่วนร่วมในพัฒนาชุมชน มีจิตใจพัฒนาที่อิสระจาก กิเลสตัณหาทำให้สามารถนำคุณธรรมและแนวทางอันดีงามมาสู่ชุมชนได้พร้อมทั้งสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้ (พระเทพเวที (ประยุทธ ปยุตฺโต, 2535) พระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดในการแสดงบทบาทต่าง ๆ หน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์ตามที่บัญญัติคือ เป็นผู้ให้ธรรมเป็นทาน คือ การให้ธรรมะโดยการชี้แจงแนะนำในเรื่องหลักความดีงาม หรือหลักการที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์ประสบแต่สิ่งที่ดีงาม ดังนั้นโดยหลักการแล้วพระสงฆ์มีหน้าที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์สุขของมวลชน ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงคงเป็นไปอย่างแนบแน่น (พระครูสมุห์ชาคริต ปยาคโม (ภาคาวัลย์,2564)

สำหรับพระสงฆ์ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี นำมาซึ่งความศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนในเขตพื้นที่ โดยพระสงฆ์มีความผูกพันกับชุมชนเป็นอย่างมาก และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ในศาสนกิจต่าง ๆ ต่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี เพื่อต้องการศึกษาว่าในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีมากน้อยเพียงใดและทำให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองและเกิดการพัฒนาอย่างมั่นคง ต่อเนื่องจนกระทั่งประชาชนในท้องถิ่นและสังคมยอมรับยกย่องให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตนเองได้อย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่จะช่วยส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.3.2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตขั้นตอนในการศึกษาด้านเนื้อหา ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่มีรายชื่อในทะเบียนสำมะโนครัวประชากรพักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8,278 คน (สถิติจำนวนประชากรแยกรายอายุ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565)

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา และกรอบแนวคิดพื้นฐานการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4.ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีของ โคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen and Up Hoff) ประกอบด้วยกรอบแนวคิดพื้นฐานการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

กรอบแนวคิดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตัวแปรต้น (early variable)

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี (ทาน, ปิยวาจา, อัตถจริยา, สมานัตตตา) มี 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาวิจัย ได้แก่ 15 หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี (เทศบาลตำบลคอนสาย,อินเตอร์เน็ต,2565)

1.4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง วันที่ 1 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 31 เดือนมกราคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 6 เดือน

1.4.6 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8,278 คน

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยดังนี้

1.5.1 ทราบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.5.2 ทราบผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา

1.5.3 ทราบแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.5.4 สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนด นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.6.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีบทบาทในการกระทำบางอย่าง ตั้งแต่ขั้นตอนการรวมกันคิดการวางแผนการตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ การร่วมกันติดตามผล เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเกิดการพัฒนา และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามความต้องการของชุมชน การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายกำหนดนโยบายการวางแผนและดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ประชาชนในชุมชนร่วมกันทำร่วมกับเอกชนและหน่วยงานของรัฐให้ใช้ประโยชน์ต่อไป

1.6.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี หมายถึง การมีบทบาทของพระสงฆ์ที่มีแบบหลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมความสามารถของพระสงฆ์ เช่น พระสงฆ์เป็นผู้ริเริ่มงานพัฒนาโดยเข้าไปอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านและการมองเห็นทิศทางการพัฒนาจากประชาชน หรือ ผู้นำท้องถิ่นหรือหน่วยงานราชการที่สังกัดอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยมิได้จำกัดแต่เพียงกระทรวงมหาดไทยอย่างเดียวผลจากการพัฒนาท้องถิ่นที่มีข้าราชการเข้าช่วยทำให้เข้าถึงงบประมาณเครื่องมือที่ทันสมัยและสามารถกำจัดจุดอ่อนบางประการของพระสงฆ์

1.6.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง กิจกรรมของชุมชนและประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมแสดงความคิดเห็น

ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนเป็นตัวแทนของชุมชนการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของชุมชนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการพัฒนาชุมชนและเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆในการปฏิบัติตามข้อตกลงของชุมชนการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจของชุมชน เช่นหลักการใช้เหตุผลตามแนววิถีประชาธิปไตย คือ การแก้ปัญหาหรือข้อสรุปในประเด็นต่างๆ โดยยึดหลักเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

1.6.4 การมีส่วนในการปฏิบัติ หมายถึง การสร้างฉันทามติ โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ร่วมกันหาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติเป็นที่ยอมรับเป็นฉันทามติของชุมชนทุกคนยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุกตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมกคือการที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกัน

1.6.5 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง ผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ สิ่งใดก็ตามที่ให้ประโยชน์ สุขแก่กลุ่มบุคคลทั้งหลายในสังคม ผลประโยชน์สาธารณะยังหมายถึงหลักประโยชน์ต่อมวลสมาชิกในสังคม ผลประโยชน์ส่วนรวม จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจผู้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามีโอกาสและใช้โอกาสแสดงความรู้สึกแสดงความต้องการเพื่อวางแผนดำเนินงานให้บรรลุตามแผนงานพัฒนาเป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะในบริบทของการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิด การมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

1.6.6 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินผลงานที่มีความถูกต้องจะนำไปสู่การจัดการที่ดีได้ เมื่อเราเห็นศักยภาพ หรือแม้กระทั่งจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละคนแล้วจะทำให้สามารถมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ การประเมินผลเป็นขั้นตอนในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมโปร่งใส และขจัดทัศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุดก่อให้เกิดประโยชน์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของชุมชนย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการประเมินผลก็จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนเพื่อนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงานร่วมติดตาม ร่วมประเมินผลรักษาโครงการและกิจกรรมเพื่อประโยชน์ได้ตลอดไป

1.6.7 สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงสังคม เป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสมานสามัคคี เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาติ ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ ดังนี้

(1) ทาน หมายถึง การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันสิ่งของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนี่ยวไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว การเสียสละการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนถึงการให้วิชาความรู้ และแนะนำคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม เป็นการแสดงออกของไมตรีจิตของผู้ให้ผู้รับย่อมพอใจ

(2) ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำน่ารัก วาจาดูดดื่มน้ำใจ หรือวาจา ซาบซึ้ง คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมหรับกาลเทศะ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ก่อให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ

(3) อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การสงเคราะห์ทุกชนิด การดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การส่งเสริมกันให้เกิดผลสำเร็จของงานสนับสนุนส่งเสริมในทางศีลธรรม ช่วยแก้ไขปัญหา และช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม เอื้อเฟื้อช่วยทางธุรการงานของผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ ต่อสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยความเต็มใจ

(4) สมานัตตตา หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายการไม่เลือกปฏิบัติเข้ากับคนได้ทุกระดับ ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ตลอดถึงวางตนเหมาะแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี ให้ความเสมอภาคปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียม

1.6.8 เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.6.9 ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.6.10 พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต และสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ประกอบด้วย เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่จำพรรษาในพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.6.11 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของประชาชนผู้ที่มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, ปริญญาตรีขึ้นไป

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
- 2.1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น
- 2.1.3 ประเภทของการมีส่วนร่วม
- 2.1.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์
- 2.1.5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2.1.6 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
- 2.1.7 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- 2.1.8 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2.1 ความหมายการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2.3 จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น

2.3 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4
- 2.4.1 ความหมายของสังคหวัตถุ 4
- 2.4.2 ความสำคัญของสังคหวัตถุ 4

2.5 พื้นที่ในการวิจัย

2.6 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม เป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของตนและพัฒนาความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการค้นหาปัญหา และสาเหตุการวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานการร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการติดตามการประเมินผลกิจกรรมเหล่านั้นทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. (2546) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง ฉะนั้นคำว่า การมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้นจึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจัง หรือไม่ ก็ตามและไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ ดังนั้นคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายความว่า การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของกลุ่มชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุให้ถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ และสังคมการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจการปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

กฤษณะชัย ลิ้มบุญแดง (2545) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ให้ ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นส่วนบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ในการดำเนินงานตั้งแต่ ขั้นตอน การร่วมกันคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ การร่วมกัน ติดตามผล และการประเมินผลการดำเนินงานในกิจกรรมนั้น ๆ

โกวิทย์ พวงงาม (2547) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2542) การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและ สร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรเป็นกลยุทธที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น มีลักษณะเป็น กระบวนการที่จะทำให้พนักงานมีสิทธิ์มีเสียงในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตน บุคลากรที่มี ส่วนร่วมในการตัดสินใจอาจมีความผูกพันในการทำงานยิ่งกว่าการเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมจะทำ ให้บุคลากรเกิดทัศนะต่อการบริหารงานขององค์กรดี ขึ้น ส่งผลให้บุคคลเกิดความพอใจในการทำงานและมีแรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จในชีวิตการทำงาน ตลอดจนทำให้เขาได้รับการยอบรับ (Recognition) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) และเกิด ความนับถือตนเองมากขึ้น (Self-esteem) นอกจากนี้ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรส่งผลให้

เขามี ความชัดเจนในความคาดหวังมากยิ่งขึ้น กล่าวคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะทำให้บุคคลกรเกิด ความเข้าใจการทำงานและการบริหารงานในองค์การได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งจะเชื่อมโยงไปสู่ความเข้าใจใน การทำงานกับระบบรางวัลได้ดีขึ้น

พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์) (2558) การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผล และร่วมรับผิดชอบ ด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน เกิดการพัฒนา และเกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามความต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงาน หรือ โครงการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลคือการที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วม ในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจช่วยปฏิบัติการเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน ร่วมกัน กระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกัน ตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชนในชุมชน/กลุ่ม/องค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชนที่ร่วมกันระดมความคิดอย่างสุดขีดความสามารถ

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2547) การมีส่วนร่วม หมายถึง แนวทางที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ รวมทั้งวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา รวมทั้งสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

อรทัย ก๊กผล (2552) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บน พื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะ การเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว

พระครูใบฎีกาสอาด ปัญญาทีโป (ดิษฐสวรรค์) (2558) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรม หนึ่ง อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้และยังเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร เป็นกลยุทธที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการทำงาน มากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมยังทำให้บุคลากรเกิดทัศนะต่อการ

บริหารงานขององค์กรดีขึ้น ส่งผลให้ บุคคลเกิดความพอใจในการทำงาน เกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วมมี แรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จในชีวิตการทำงานลักษณะของการมีส่วนร่วม

พระปลัดโอภาส โอภาโส (ศิริกิตติกุล) (2562) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรม หนึ่ง อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้และยังเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ ในการจูงใจ และสร้างขวัญกำลังใจให้ แก่บุคลากร เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการทำงาน มากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมยังทำให้บุคลากรเกิดทัศนะต่อการบริหารงานขององค์กรดีขึ้นส่งผลให้ บุคคลเกิดความพอใจในการทำงานเกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วมมี แรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จในชีวิตการ ทำงานลักษณะของการมีส่วนร่วม

พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์) (2558) การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติร่วมรับผล และร่วมรับผิดชอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของกลุ่มทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน เกิดการพัฒนา และเกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามความต้องการซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนส่งผลให้การดำเนินงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือคือการที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจช่วยปฏิบัติการเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตนร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชนในชุมชน/กลุ่ม/องค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชนที่ร่วมกันระดม ความคิดอย่างสุดขีดความสามารถ

เดย์ (Dye) (1996) การมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนพยายามมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ หรือ หมายถึง การกระทำโดยตัวปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ ได้มีการพยายามกดดันต่อชนชั้นนำ หรือ กลุ่มบุคคลเล็กๆ ที่สนใจในกิจกรรมสาธารณะ เช่น การเขียนจดหมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีส่วนร่วมกันในองค์กรและการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้สมัคร การวิ่งเต้นกับสำนักงานราชการ การมีส่วนร่วมในการเดินขบวนแสดงความคิดเห็นทาง การเมืองหรือแสดงพลังทางการเมือง การประท้วง การร่วมประชุมทางการเมือง การร่วมฟังปาฐกถาทางการเมืองและการระดมพล

ลิสก์ (Lisk) (1985) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมการเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผนซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการทำงาน กำหนดแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหาร การประเมินผลของแผนงานแต่ละโครงการที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการมีส่วนร่วมในการกระทำบางอย่าง ตั้งแต่ ขั้นตอนการร่วมกันคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ การร่วมกันติดตามผลเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามความต้องการหรือบางเรื่องก็ไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้

2.1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น

คำว่า การพัฒนาท้องถิ่น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Community Development ซึ่งเป็นคำที่ใช้และเข้าใจกันในระหว่างประเทศ ในความหมายเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเจริญของท้องถิ่นที่ยังล้าหลังในทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมโดยระดมกำลังทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้ดีขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายการพัฒนาท้องถิ่นไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2540) ให้ความหมายของท้องถิ่นว่า การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มี ความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามในการกระทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำและรวมถึงมีการติดต่อสื่อสาร (Communicate) ร่วมกันซึ่งอาจพิจารณาโดยการเป็นคุณลักษณะ ของท้องถิ่นและชุมชนได้ดังนี้ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2. มีความเอื้ออาทรต่อกัน 3. มีการกระทำร่วมกัน 4. มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2541) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น (Community development) ไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. การพัฒนาท้องถิ่น คือการสร้างสรรค์ความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของท้องถิ่น

2. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสร้างท้องถิ่นให้เจริญโดยอาศัยกำลังความรู้แ ละความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน

3. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูงและส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำมาหากินและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

4. การพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนากำลังความคิดและความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาอนามัย และ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย

สนธยา พลศรี (2547) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 10 ประการ ดังนี้

1. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดจากการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว

2. การช่วยเหลือตัวเองของท้องถิ่น จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและท้องถิ่นให้สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยตัวเอง

3. การศึกษาภาคชีวิตการพัฒนาท้องถิ่น มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน ทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตการพัฒนาท้องถิ่นจึงมีลักษณะที่เป็นกระบวนการเป็นวิธีการเป็นโครงการ และเป็นขบวนการทางสังคม

4. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของท้องถิ่น ปรัชญาของการพัฒนาท้องถิ่นเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคนการดำรงอยู่หรือการล่มสลายของท้องถิ่นการพัฒนาหรือเสื่อมถอยของท้องถิ่นขึ้นอยู่กับคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

5. การริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่นปรัชญาของการพัฒนาชุท้องถิ่นเพื่อสิทธิเสรีภาพ ของคนการพัฒนาท้องถิ่นจึงต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกท้องถิ่น

6. ขีดความสามารถของท้องถิ่นและรัฐบาลการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัดทั้งบุคลากรงบประมาณหรือทรัพยากรระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนาส่วนประชาชนในท้องถิ่นเองก็มีขีดจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมคิดร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอนทั้งร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาท้องถิ่นต้องดำเนินการไปพร้อมกันหลายๆ ด้านจะมุ่งแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เพราะกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นมีหลายกิจกรรมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน

9. ความสมดุลในการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่นมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลายด้านไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียวต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้านไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย

10. การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นได้ผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ท้องถิ่นนั้นดังนั้นนอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในท้องถิ่นแล้วอาจต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกท้องถิ่น และท้องถิ่นอื่นก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุท้องถิ่นของตนเช่นเดียวกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมาย “พัฒนา” ไว้ว่า ทำให้เจริญ

กรมพัฒนาท้องถิ่น (2544) ได้ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเองให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยความร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐบาลด้วยวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

ปรัชญา เวสารัชช์ (2540) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีต่อไปนี้

2.1 การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2.2 การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

2.3 การสร้างโอกาสการเอื้อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน

3. เมื่อพิจารณาในแง่นี้ การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรง ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับผลประโยชน์ที่ได้

4. ถ้าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

โคเฮนและนอร์แมน (1997) อ้างถึงใน จรัญญา บันเทิง (2548) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation n Decision-making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation)

สมชาย ศรีวิรัตน์ (2564) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาท้องถิ่นว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้นเจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุก ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสามารถจัดการกับภาวการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (relf-help) ในการคิดตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ สนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ เช่น การร่วมคิด สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน การตัดสินใจและตกลงใจ การดำเนินงานของแผนและโครงการ การบริจาควัตถุเป็นกระบวนการในการการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่ทำให้กลุ่มคนของท้องถิ่นนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิมมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นอาจเกิดจากบุคคลคนเดียว กลุ่มชน ภาคเอกชน หรือฝ่ายราชการก็ได้โดยการพัฒนาตั้งแต่กำลังความคิดกำลังกายตลอดจนด้านทุนทรัพย์แต่สำคัญที่สุดคือกลุ่มชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นจะต้องมีความร่วมมือร่วมใจพร้อมที่จะรับการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งทาง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาทั้งทางกายภาพและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้มีรักชุมชน เพื่อให้คนในท้องถิ่นนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวมของท้องถิ่นนั้นเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาท้องถิ่น

2.1.3 ประเภทของการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาถึงประเภทของการมีส่วนร่วมมีผู้ให้ความหมายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้โดยมีส่วนร่วมในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่จำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงการบริหารแผนงานให้มีประสิทธิภาพ

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8.ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ต่อไป หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมนั้นรัฐมักจะมองในแง่การมีส่วนร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบ ด่านวัตถุและเงินแม้ว่าจะยังจำเป็นอยู่ก็ตามโดยภาพรวมก็ยังเน้นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมศึกษา ปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงานโครงการหรือกิจกรรม

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญาแรงงานและทุนตามขีดความสามารถ

ชาญชัย ศิลปะอวยชัยและคณะ (2542) ลักษณะการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบีบบังคับขู่เข็ญซึ่งกระบวนการความร่วมมือนั้นต้องประกอบด้วย

1. การเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ

2. การเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการ

3. การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ

4. การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม

อาภรณ์ พันธ์จันทร์สว่าง (2524) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประกอบด้วย

1. ร่วมประชุม

2. ร่วมออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. ร่วมในการตีปัญหาให้กระจ่าง

4. ร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา

5. ร่วมในการออกเสียงเลือกตั้ง

6. ร่วมในการบริจาคเงิน

7. ร่วมในการบริจาค วัตถุ

8. ร่วมช่วยเหลือด้านแรงงาน

9. ร่วมในการใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง

10. ร่วมช่วยเหลือในการรักษาโครงการ

11. ร่วมในการทำงานและเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

อคิน รพีพัฒน์ (2527) กล่าวว่าแนวการพิจารณารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. รูปแบบของการมีส่วนร่วม อาทิเช่น เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงานเพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า เช่น ถ้ามาช่วยขนดินสร้างเขื่อนจะได้รับของแจก เช่น ปลาชาร์ดีนคนละกระป๋อง หรือเข้ามามีส่วนร่วมโดยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นและอยากเข้ามาร่วมทำเพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเอง

2. ช่วงจังหวะที่คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในงานที่รัฐบาลจัดขึ้น เช่น โครงการสร้างงานในชนบทที่เคยทำด้วยกันสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขการตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผนการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลได้ให้ใช้ประโยชน์ตลอดไป

ปรัชญา เวสารัชช์ (2542) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีต่อไปนี้

2.1 การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2.2 การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายกำหนดนโยบายการวางแผนและดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

2.3 การสร้างโอกาสการเอื้อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน

3. เมื่อพิจารณาในแง่นี้ การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรง ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับผลประโยชน์ที่ได้

4. ถ้าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจผิดแผกแตกต่างกัน ไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

โคเฮนและนอร์แมน (1997) อ้างถึงใน จรัญญา บันเทิง (2548) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation Decision-making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation)

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม คือกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ สนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ เช่น การร่วมคิด สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชนการตัดสินใจและตกลงใจ การดำเนินงานของแผนและโครงการ การบริจาควัตถุ

2.1.4 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของพระสงฆ์

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2527) กล่าวไว้ผ่านการศึกษาเรื่อง พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมว่าการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์มีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยพระสงฆ์มีลักษณะการทำงานดังนี้การพัฒนาของพระสงฆ์อย่างเป็นทางการเริ่มขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างชาติแบบบูรณาการ และท่านได้ประสานงานกับพระสงฆ์ให้เข้ามาเป็นแนวร่วมในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาชนบทโครงการยกระดับศีลธรรม และโครงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขา

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2527) ส่วนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นนั้นมีรูปแบบหลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมความสามารถของพระสงฆ์และการมองเห็นทิศทางการพัฒนาจากประชาชนหรือผู้นำท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในแต่ละระดับดังนี้

1. การพัฒนาแบบ “พระสงฆ์ – ชาวบ้าน” กล่าวคือ พระสงฆ์เป็นผู้ริเริ่มงานพัฒนาโดยเข้าไปอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านเพื่อขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยกลไกของรัฐคือไม่ได้อาศัยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และข้าราชการอื่น ๆ

2. การพัฒนาแบบ “พระสงฆ์ – ผู้ใหญ่บ้าน – ชาวบ้าน” ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นรูปแบบนี้เกิดขึ้นจากลักษณะ 2 ประการดังนี้

2.1 เกิดจากผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นด้านการพัฒนาสอดคล้องกับพระสงฆ์ จึงให้ความร่วมมือในการพัฒนาทุกด้าน

2.2 เกิดจากผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นต่อต้านการพัฒนาของสงฆ์ อันเนื่องมาจากตนเองเสียประโยชน์จากการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งต่อมามีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นภายในหมู่บ้านนั้น เป็นเรื่องธรรมดาหรืออาจมีความเข้าใจในตัวพระสงฆ์ระดับผู้นำรูปนั้นท่านมีความจริงใจและมุ่งมั่นต้องการพัฒนาท้องถิ่นผู้ใหญ่บ้านจึงให้การช่วยเหลือพระสงฆ์โดยชี้นำการพัฒนาท้องถิ่นแก่ชาวบ้านอีกช่องทางหนึ่ง

3. การพัฒนาแบบ “พระสงฆ์ – กำนัน – ชาวบ้าน” การพัฒนาในลักษณะนี้ เริ่มแรกพระสงฆ์ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านด้านต่าง ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านโดยที่กำนันจะสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ เนื่องจากยังไม่มีความแน่ใจในทิศทางการพัฒนาว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว เมื่อพระสงฆ์กับชาวบ้านดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำนันจะเข้ามาให้ความ ร่วมมือร่วมกับพระสงฆ์และชาวบ้านเพราะถ้าไม่เข้าร่วมอำนาจอาจถูกแย่งชิงจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นจากพระสงฆ์

4. การพัฒนาแบบ “พระสงฆ์ – ข้าราชการ – ชาวบ้าน” การพัฒนาในรูปแบบนี้ อย่างน้อยต้องมีปรากฏการพัฒนา 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 การร่วมมือระหว่าง พระสงฆ์ – ครูใหญ่ – ชาวบ้าน โดยเฉพาะ ครูใหญ่ที่เคยเป็นพระภิกษุมาก่อน มีความคุ้นเคยกับพระสงฆ์มาก และรู้งานด้านการพัฒนาเป็นอย่างดี

แนวทางที่ 2 การร่วมมือระหว่าง พระสงฆ์- ข้าราชการฝ่ายปกครอง - ชาวบ้าน การพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบนี้ทำให้งานด้านการพัฒนาเป็นไปอย่างกว้างขวางเพราะได้รับความร่วมมือจากฝ่ายปกครองของเจ้าหน้าที่ทางอำเภอเข้ามามีส่วนร่วม

แนวทางที่ 3 การร่วมมือระหว่าง พระสงฆ์ – ข้าราชการ – ชาวบ้าน ซึ่งหมายถึง ราชการที่สังกัดอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยมิได้จำกัดแต่เพียงกระทรวงมหาดไทยอย่างเดียวผลจากการพัฒนาท้องถิ่นที่มีข้าราชการเข้าช่วยทำให้เข้าถึงงบประมาณเครื่องมือที่ทันสมัย และสามารถกำจัดจุดอ่อนบางประการของพระสงฆ์ จากการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์ดังได้กล่าวแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าท่านมิได้กำหนดการพัฒนาที่ตายตัวหากแต่พัฒนาตามสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นมีการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติเป็นครั้งคราวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน การพัฒนาผูกพันกับราชการก็ได้ไม่ผูกพันก็ได้ กล่าวคือข้าราชการมิใช่ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำหากแต่ขึ้นอยู่กับการร่างโครงการของพระสงฆ์และความสามารถในการแสวงหางบประมาณ และความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นสำคัญ

พระภิกษุในระยะแรก ๆ หน้าที่หลักจะต้องทำคือการศึกษาในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อบรรลุมรรคผลในทางพระพุทธศาสนาการบรรลุมรรคผลของท่านเหล่านั้นในตอนแรกเกิดจากการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า เมื่อพระอรหันต์สาวกเกิดขึ้นชุดแรก 60 รูป งานอันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์คือ “สั่งสอนบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยด้วย” ก็เกิดขึ้นโดย พระผู้มีพระภาคเจ้าได้รับสั่งให้ท่านเหล่านั้น มาประชุมกัน ณ.ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสีแล้วรับสั่งแก่ท่านเหล่านั้นว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราและเธอทั้งหลายพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่หมู่ชนจำนวนมากเพื่อ

อนุเคราะห์โลกและเพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลและความสุขของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจงแสดงธรรมอันงามใน เบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ อันสมบูรณ์ด้วย อรรถะ และพยัญชนะ แก่สัตว์ที่มีธุลี ในจักษุอันน้อย มีอยู่ หากไม่ได้ฟังธรรมจักเขาเหล่านั้นอาจเสื่อมจากธรรม ผู้ที่อาจจักรู้ทั่วถึงธรรมจักมีดูกรภิกษุ ทั้งหลายแม้เราเองก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมางานเผยแผ่ศาสนาได้กระจายไปทั้งจำนวนคนที่ทำงาน และคนที่หันมานับถือพระพุทธศาสนาจนกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่เรียกว่าบริษัท 4 อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในช่วงตอนต้นสมัยพุทธกาลจากทรงเริ่มปฐมเทศนาไม่ถึงเฉพาะพระพุทธองค์เพียงองค์เดียว ทรงแสดง ธรรมให้คนสำเร็จอริยผลเป็นพระอริยบุคคลเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 2,000 รูป พระครูใบฎีกาสอาด ปัญญาทีโป (ดิษฐสวรรค์) (2558)

พระราชวรมุนี (ประยุทธ ปยุตฺโต) (2530) ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาได้กำหนดหน้าที่ของพระสงฆ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคมสงฆ์ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันเองจะเห็นได้ ชัดเจนจากบทบัญญัติต่างๆ ในวินัยของสงฆ์มีการอยู่ร่วมกันโดยมีวัดการกำหนดเขตสีมาและอุโบสถในการปวารณา การกรานกฐิน พุทธบัญญัติที่ให้สงฆ์เป็นใหญ่ในกิจการต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าสังฆกรรม มีการอุปสมบท การระงับอธิกรณ์ตลอดถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการเคารพกันตามอาวุโส เป็นต้น

2. ความสัมพันธ์ในสังคมส่วนรวมระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์ คือว่าพระสงฆ์ถูก กำหนดให้ต้องฝากชีวิตไว้กับคฤหัสถ์เริ่มแต่อาหารซึ่งพระสงฆ์เป็นอยู่ด้วยบิณฑบาต ถืออาหารที่คฤหัสถ์ถวายตลอดจนปัจจัย 4 อย่างอื่นๆ และความเป็นอยู่ที่ต้องอาศัยคฤหัสถ์ เป็นประจำเป็นข้อบังคับอยู่ในตัวให้ชีวิตของพระสงฆ์ผูกพันกับสังคมของคฤหัสถ์พระสงฆ์มีชีวิตอยู่ได้ด้วยการอาศัยคฤหัสถ์ซึ่งมีส่วนกำหนดหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์

จุดเน้นของความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน คือ ประชาชนต้องอุปถัมภ์บำรุงพระด้วยปัจจัย 4 เป็นการให้วัตถุ พระสงฆ์ก็ต้องตอบแทนด้วยการให้ธรรมะ คือ การแสดงธรรม การปฏิบัติธรรมให้ประชาชนเห็นเป็นตัวอย่างแต่ต้องอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยซึ่งเป็นกรอบรักษาความสัมพันธ์ให้มั่นคง เช่น บทบัญญัติทางวินัยว่าให้พระสงฆ์พิจารณาปฏิสารณียกรรมแก่พระภิกษุที่ทำความผิดต่อคฤหัสถ์ เช่น ขวนขวายเพื่อมิให้ลาภมิใช่ประโยชน์เพื่อความอยู่ไม่ได้ของคฤหัสถ์ด่าว่าเปรียบเปรยยุยงคฤหัสถ์ให้แตกแยกกัน รับคำอันเป็นธรรมแก่คฤหัสถ์ไม่ทำจริง เป็นต้น ด้วยวิธี ลงโทษให้ไปขอขมาต่อคฤหัสถ์นั้น และในขณะเดียวกันกับกรณีคฤหัสถ์ทำความผิดต่อคณะสงฆ์ในความผิดที่คล้าย ๆ กันนี้ก็มีบทบัญญัติให้สงฆ์ลงโทษคว่ำบาตร

มหามกุฏราชวิทยาลัย (2497) หน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติเรียกว่า “ธุระ” มี 2 ประการคือ

1. คันถธุระ คือ การศึกษาหลักธรรม ได้แก่ศีล สมาธิและปัญญา หรือเรียกว่า พรหมจริยา

2. วิปัสสนาธุระ คือ การปฏิบัติอบรมทางใจให้สงบให้เกิดปัญญา มุ่งชำระจิตใจให้สะอาดปราศจากเครื่องเศร้าหมองเพื่อขจัดอวิชชาจากใจ เพื่อใช้ปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริงตาม สภาวธรรมทั้งหลาย

ชำเลือง วุฒิจันทร (2526) ทัศนะเกี่ยวกับการทำบุญกุศลตามประเพณีวิถีชีวิตและสังคมของหมู่บ้าน ตำบลที่วัด ตั้งอยู่นั้นว่า ทางวัดต้องสร้างความรู้สึกทั้งทางวัดเองและประชาชนว่าวัดเป็นของชาวบ้านการบำเพ็ญ กุศลในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่บ้านหรือที่วัดทางวัดจะต้องอำนวยความสะดวกหรือช่วยแนะนำจัดให้วัดจะต้อง มีที่เก็บศพ ตั้งศพ บำเพ็ญกุศลศพ ฌาปนกิจศพและที่เก็บกระดูกของชาวบ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับ ประเพณีสังคมส่วนรวมของ หมู่บ้าน ตำบลก็จะจัดในวัดของหมู่บ้านและตำบลนั้น โดยเจ้าอาวาสเป็นผู้นำของฝ่ายสงฆ์ กำนันผู้ใหญ่บ้านหรืออาวุโสในหมู่บ้านตำบลจะเป็นผู้นำฝ่ายชาวบ้านร่วมกัน งานรื่นเริง ของหมู่บ้านจัดในวัดดีกว่าจัดกันที่อื่นเพราะมีทางที่จะให้คนทำบุญหรือทำความดีเว้นความชั่วอบายมุขต่าง ๆ ได้มากกว่าไปจัดที่อื่น 62 กิจกรรมที่เป็นการให้สวัสดิการแก่ประชาชน ทั้งในด้านการศึกษาและสาธารณะที่พระสงฆ์ควรจัดขึ้นหรือประชาชนร่วมกับพระสงฆ์ช่วยกันจัดขึ้น ได้แก่

1. เมื่อวัดมีที่ดินควรจัดตั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวัดไม่ควรกั้นเขตตัดขาดจากวัดครูอาจารย์นักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษานั้นควรใกล้ชิดกับวัดเป็นอุบาสก อุบาสิกาหรือศรัทธาวัดนั้น ทำบุญบำเพ็ญกุศล สมาทานศีลฟังเทศน์ที่วัดนั้นเป็นประจำทำหน้าที่บำรุงวัดนั้นร่วมกับประชาชน

2. พระสงฆ์ควรจัดตั้งสุขศาลา สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลของรัฐประจำหมู่บ้านตำบลนั้นภายในวัดหรือในเขตวัดเช่นเดียวกันกับการตั้งสถานศึกษา

3. การสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ในวัดจะเป็นของวัดโดยทางวัดจัดให้ประชาชนชาวบ้านเจ้าของวัดช่วยเหลือทางราชการช่วยเหลือหรือจัดขึ้นเองทางวัดดูแลอาจใช้สถานที่เสนาสนะของวัดหรือจะสร้างขึ้นใหม่พระภิกษุสามเณรในวัดเป็นผู้ดูแลรักษาจัดการให้การ บริการแกประชาชน

4. การตั้งสภาตำบล การใช้ที่ประชุมราษฎร์ของราชการ การใช้สถานที่ในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ของทางราชการควรใช้ที่วัด เช่น ศาลาการเปรียญหรือบริเวณวัดดีกว่าการสร้างศาลาประชาคมนอกวัดทางวัดมีหน้าที่ให้บริการสถานที่และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ราชการในการให้ประชาชนชาวบ้านเจ้าของวัดมาร่วมรับบริการจากรัฐบาล

5. การสร้างบ่อน้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำประปาหมู่บ้านน้ำใช้ในการเกษตร ควรใช้สถานที่วัดเป็นที่จัดตั้งทางรัฐบาลหรือราชการจัดให้ในเบื้องต้นประชาชนชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาโดยตั้งเป็นคณะกรรมการและทางวัดได้เข้าช่วยเหลือดูแลด้วย

6. กิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือกิจการอื่นๆ ควรใช้สถานที่วัด โดยเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรในวัดช่วยดูแลรักษาอำนวยความสะดวกให้ในส่วนที่ไม่เกินความสามารถไม่ผิดพระธรรมวินัย ไม่ทำให้เสียสมณสารูป เช่นการจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธุ์ ธนาคารโคกระบือ กองทุนมูลนิธิสหกรณ์ศูนย์บริการสาธารณะ ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ ศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่าง ๆ

7. กิจกรรมที่เป็นการแก้ทุกข์ภัยเฉพาะหน้าแก่ประชาชนเจ้าของวัดเป็นสิ่งที่พระสงฆ์ต้องจัดการขวนขวายให้พระเป็นผู้นำที่จะให้ชาวบ้านเจ้าของวัดได้ช่วยเหลือกันโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง เช่น ในโอกาสเกิดภัยธรรมชาติหรืออุบัติภัยต่าง ๆ ไฟไหม้น้ำท่วม เกิดโรคระบาด เกิดโจรผู้ร้าย เกิดทุพภิกขภัย เป็นต้น

คะนึงนิตย์ จันทบุตร (2532) หน้าที่ของพระสงฆ์เป็นผู้นำทางในการพัฒนาชนบททั่วทุกภาคของ ประเทศ แยกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การตั้งมูลนิธิศึกษาและพัฒนาชนบทพระเถระที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าอุทิศตเพื่อการศึกษาของชาวบ้านในชนบทโดยตลอด คือ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (พู อคฺคชีโว) จากวัดพระสิงห์จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตั้งโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา พระเทพกวี จากวัดป่าดาราภิรมณ์อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ตั้งโรงเรียนเมตตาศึกษา วัดเจดีย์หลวงและมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนาชนบท โดยมีอุดมการณ์ว่ามุ่งส่งเสริมกสิกรสั่งสอนวิทยาดำรงพระศาสนาและพัฒนาท้องถิ่นและมูลนิธิได้ขยายโครงการเกษตรพัฒนาเพื่อเตรียมคนในการพัฒนาชนบท

2. การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระสงฆ์ได้รวม พลังกันทั้งระดับภาคและระดับย่อยระดับภาคเรียกว่าศูนย์ประสานงานการพระพุทธศาสนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อร่วมมือกันด้านการปกครอง การศึกษา และการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะจังหวัดทั้งหมดในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือระดับย่อยเรียกว่าเครือข่าย (Network) ของการพัฒนาชนบทมีหลายกลุ่ม เช่น

2.1 กลุ่มพระสงฆ์พัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัด นครราชสีมา พระราชสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุตติเมธี) เป็นแกนนำมีพระสงฆ์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ประมาณ 20-30 รูป ที่มีผลงานดีเด่นในกลุ่มก็คือ พระบัญญัติ อนุตฺตโร ผู้สร้างนิคมเกษตรชาวพุทธที่ อำเภอบัวใหญ่ พระสมุห์เฉลิม ฐิตสีโล ผู้สร้างหมู่บ้านปลอดอบายมุขที่โนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง พระครูถาวรธรรมวัฒน์ ผู้สร้างชุมชนชาวพุทธ ที่วัดกู้สนวน ตำบลคูขาด อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยระบบบุญสหกรณ์และบุญพัฒนา

2.2 กลุ่มสหกรณ์เพื่อการพัฒนาซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดใกล้เคียงประมาณ 30 รูป เพื่อช่วยเหลือกันในการพัฒนาชนบทมีพระครูพิพิธประชานาถ วัดสามัคคีบ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งใช้เป็นหลักสูตรอบรมจิตใจคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่น อบรมเยาวชนเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาด้วย การตั้งสหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าวและเกษตรแบบผสมผสาน

2.3 กลุ่มกระบองก้อม เป็นกลุ่มพระกัมมัฏฐานใน จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นกลุ่มลูกศิษย์หลวงพ่อเทียน จิตฺตสุโภ จุดใหญ่มุ่งรณรงค์การปฏิบัติธรรม การสงวนป่าไม้การปลูกป่า และการอบรมประชาชนทางด้านจิตใจด้วยการบวชสีลจาริณี รณรงค์การลดละอบายมุขอย่างเด็ดขาด มีสมาชิกประมาณ 10 รูป มีพระอาจารย์บุญธรรม วัดบ้านหนองแก และอาจารย์คำเขียน สุวณฺโณ วัดป่าสุคโต อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นแกนนำ

2.4 กลุ่มวิทยาการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งมีศูนย์ วัดเทพสถิตย์ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมี พระครูมงคลวรวัฒน์ เป็นแกนนำ พระสงฆ์กลุ่มนี้มีประมาณ 30 รูป ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านคุณธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ เพื่อรณรงค์การลดละอบายมุขและส่งเสริมสัมมาชีพ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ที่ว่าการพัฒนาชนบทนั้นจะต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคมและจิตใจ

2.5 กลุ่มพระสงฆ์เผยแพร่ชีวิตอันประเสริฐ (ผ.ช.ป.) กลุ่มนี้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมทางพุทธศาสนาตามแนวทางของท่านอาจารย์ พุทธทาสภิกขุ มีศูนย์อยู่ที่วัดป่าเลไลย์ อำเภอ หนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมี พระครูพิศาลธรรมภาณี (อาจารย์สมดี) เป็นแกนนำทำการอบรมด้าน จิตใจต้อง

ควบคู่ไปกับการพัฒนาชนบทตามมติที่ว่า “เศรษฐกิจ จิตใจไปด้วยกัน” กลุ่มนี้มีมูลนิธิ เผยแพร่ชีวิตอันประเสริฐเป็นผู้อุปถัมภ์เขตปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย และจังหวัดหนองคาย

2.6 กลุ่มพระสงฆ์ส่งเสริมสมุนไพรเพื่อพัฒนา เป็นกลุ่มที่สนใจด้านพัฒนา ชุมชนด้วยระบบการใช้สมุนไพร ตามนโยบายสาธารณสุขมูลฐานของกระทรวงสาธารณสุข มีศูนย์ที่วัด อุทัยทิศ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.7 กลุ่มประสานงานเทคโนโลยีการเกษตรและสัมมาชีพ พระสงฆ์ที่อยู่ ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเสลภูมิ อำเภอโพนทอง และอำเภอปทุมรัตน พระครูสุทธิญาณ วัดนิคมคณาราม อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พระครูโสภณธรรมากร วัดศรัทธานพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พระครูพิศิษฏ์นันทนาการ วัดสุนันทราช อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ดทั้งสามท่านต่างก็เป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทด้วยการส่งเสริมสัมมาชีพการจัดรวบรวมธนาคารหมู่บ้านและการอบรมเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ดังกล่าวข้างต้นเป็น เพียงส่วนหนึ่งของพระสงฆ์ทั่วประเทศที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาชนบทไทย นอกจากนี้พระสงฆ์ ยังมีการระดมกำลังชาวบ้านให้มีการช่วยเหลือกัน ช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนยากไร้ผู้ติดเชื้อเอดส์ และยังช่วยรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษให้พ้นจากการเป็นทาสยาเสพติดอีกด้วย

ชำเลือง วุฒิจันทร์ (2526) หน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ ตามคติพระพุทธศาสนา แยกออกได้ดังนี้

1. การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีเกี่ยวกับชีวิตเช่นในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การบวชนาค แต่งงาน ทำบุญอายุ พิธีศพ ฯลฯ งานประเพณีส่วนรวม เช่น งานเทศกาลต่าง การทอดกฐิน ผ้าป่า สงกรานต์ งานขึ้นบ้านใหม่ งานประจำปีของท้องถิ่นต่าง ๆ การทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่นต่าง ๆ

2. การช่วยประกอบศาสนพิธีในงานทำบุญบำเพ็ญกุศล เช่น การแนะนำพิธีการจัดเครื่องใช้และเครื่องประกอบพิธี การให้ศีล และสรณะการเจริญพระพุทธมนต์ การรับถวายทานต่าง ๆ การเทศน์ การอนุโมทนาทั้งงานเอกชน ท้องถิ่น ส่วนราชการ ตลอดจนงานรัฐพิธีและพระราชพิธี

3. การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ต่างท้องถิ่นที่มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การให้ที่พักอาศัยแก่บุคคลที่มารักษาศีล เช่น ชีหรือคนทุพพลภาพการให้ที่ดินหรือให้เช่า ที่ดินในราคาถูกแก่ประชาชนที่ขัดสนปลูกบ้านที่พักอาศัย

4. การดูโชคชะตาราศี การประพรมน้ำพระพุทธมนต์การให้ฤกษ์ยาม แม้บาง กิจการที่ภิกษุบางรูปดำเนินการอยู่จนเป็นที่ติเตียนแต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยเลื่อมใสศรัทธาเป็นการ สงเคราะห์ประชาชนด้านขวัญและกำลังใจ

5. การให้ทางราชการหรือส่วนรวมใช้สถานที่วัด เช่น ศาลาการเปรียญ ลานวัด บริเวณวัด ประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจการบริการหรือสงเคราะห์ประชาชนด้านต่าง ๆ จัดงานรื่นเริง จัดงานหารายได้เพื่อสาธารณกุศลตลอดจนการให้ที่ดินแก่วัดสร้างสาธารณสถานต่างๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้องสมุดหรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

6. การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การให้คำปรึกษาในหน้าที่การงาน การเป็นผู้นำในการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่น

7. การให้ที่พักพิงแก่ประชาชน ผู้ประสบสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ การรวบรวมสิ่งของตลอดจนเงินทองของผู้บริจาคแก่ผู้ประสบภัยต่างท้องถิ่น และยังมีสงเคราะห์ด้าน วัตถุอย่างอื่น แบบอื่นแก่เอกชนและประชาชนอีกมาก

บุญศรี พานะจิตต์ (อ้างถึงใน พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท (รุจิ เวทย์) (2554) ซึ่งได้เชื่อว่า การประกาศพระธรรมของพุทธศาสนานั้น เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์อย่างแท้จริงเพราะเป็นการดำเนินตามเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าพระองค์ผู้ซึ่งต้องการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้รอดพ้นจกทุกข์นานัปการ และในการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันซึ่งปรากฏโดยทั่วไปอาจจัดออกเป็น 7 ลักษณะ ดังนี้

1. งานพระธรรมทูต เป็นการดำเนินการโดยมหาเถรสมาคม ซึ่งได้แต่งตั้งให้มีคณะกรรมการดำเนินงานด้านพระธรรมทูตภายในประเทศ พ.ศ. 2508 ด้วยการจัดอบรมพระสงฆ์ทั่วประเทศและส่งไปบำเพ็ญประโยชน์ทางศาสนาซึ่งจะเป็นการแนะนำชักชวนให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรม พร้อมกันนั้นยังสามารถนำข้อธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตดังนั้นภาระงานของพระธรรมทูต จึงได้แก่ การเทศน์ การบรรยาย การสนทนา ธรรมมีกถา นำพาฝึกสมาธิ นำพาเป็นพุทธมามกะ เยี่ยมเยือนและพัฒนาท้องถิ่น สาธิตและนำจัดกิจกรรม

2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) อันเป็น กิจกรรมของคณะสงฆ์ไทยตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล พ.ศ. 2518 ด้วยความตั้งใจว่าต้องการพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบลลงสู่หมู่บ้าน ซึ่งวิธีการดำเนินการคือดึงพระสงฆ์ในพื้นที่เข้ามาเป็นแกนนำ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ท่าน พัฒนาศักยภาพของตนด้วยการกระทำดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. งานอบรมจริยธรรม โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียน ประชาชน ข้าราชการโดยหลังจากการอบรมผ่านพ้นไปพุทธศาสนิกชนแต่ละกลุ่มจะมีความเข้าใจในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นขณะเดียวกันก็จะสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามวิธีพุทธ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม

4. งานบรรพชาสามเณรฤดูร้อน ซึ่งเป็นกำรจัดบรรพชาเยาวชน ชายอายุตั้งแต่ 10 ปี เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาธรรมในช่วงปิดฤดูร้อน ประมาณเดือนเมษายนของทุกปี

5. การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ เป็นหน่วยสงเคราะห์ที่วัดและประชำชนจัดให้มีขึ้นในวัดในหมู่บ้าด้วยการฝึกอบรมความรู้ ความประพฤติและจิตใจโดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่ฝึกอบรมสั่งสอนและบริหารงานทั่วไปของหน่วย สงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์โดยเรียกว่าพุทธมามกาจารย์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 คณะ คือ

5.1 คณะประถมพุทธมามกะ ได้แก่ เด็กอายุตั้งแต่ 7-10 ขวบ

5.2 คณะมัธยมพุทธมามกะ ได้แก่ เด็กอายุ 11-15 ขวบ และ

5.3 คณะอุดมพุทธมามกะ ได้แก่ เด็กอายุ 16-18 ปี

6. การเผยแผ่ทางสื่อมวลชน เป็นการดำเนินการโดยการเผยแผ่ ทางวิทยุ โทรทัศน์ วารสารและนิตยสารเผยแผ่ธรรม และการเผยแผ่ในต่างประเทศ อาจมีการ ตั้งวัดในต่างประทศ

7. การเผยแผ่สมศักยภาพของวัดเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพท้องถิ่นตามศักยภาพของวัด ได้แก่ โครงการอุทยานการศึกษา การจัดสวนสมุนไพรในวัดโครงการลานวัดลานใจการกีฬา เป็นต้น

พระมหาอนุชา สิริวณฺโณ (พละกุล) (2556) ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและพระสงฆ์กับท้องถิ่นเป็นการริเริ่มการพัฒนาและพัฒนาร่วมกันอย่างรอบด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดและพระสงฆ์นับว่าเป็น หน่วยงานที่มีความเสียสละต่อการพัฒนาท้องถิ่นมาอย่างยาวนานทั้งเกิดจากความต้องการของรัฐ และความต้องการของพระสงฆ์เองหากแต่ความต้องการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์เป็นความต้องการช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนตามพื้นที่ชนบทด้วยความปรารถนาให้มีความสามารถเลี้ยง ตนเองได้ ไม่เป็นส่วนด้อยของสังคมจากบทบาทดังกล่าวพระสงฆ์ส่งเสริมในหลายๆ ด้านต่อการรพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชน จึงนับว่าประสบความสำเร็จทั้งด้านการสร้าง อาชีพให้แก่ชุมชน และได้รับกำรยอมรับบทบำทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างกว้างขวางทั้งยังคาดหวังต่อแนวทางการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์มีวิธีการแบบหลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมความสามารถของพระสงฆ์ เช่น พระสงฆ์เป็นผู้ริเริ่มงานพัฒนาโดยเข้าไปอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านและการมองเห็นทิศทางการพัฒนาจากประชาชน หรือ ผู้นำท้องถิ่น หรือราชการที่สังกัดอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยมิได้จำกัดแต่เพียงกระทรวงมหาดไทย อย่างเดียว ผลจากการพัฒนาท้องถิ่นที่มีข้าราชการเข้าช่วยทำให้เข้าถึงงบประมาณเครื่องมือที่ทันสมัยและสามารถกำจัดจุดอ่อนบางประการของพระสงฆ์หน้าที่ของพระสงฆ์ตามคติพระพุทธศาสนา แยกออกได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคมสงฆ์ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันเองจะเห็นได้ ชัดเจนจากบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระวินัยของสงฆ์มีการอยู่ร่วมกันเป็นวัดการกำหนดเขต สีมาอุโบสถ การปวารณา การกรานกฐิน พุทธบัญญัติที่ให้สงฆ์เป็นใหญ่ในกิจการต่าง ๆ

2. ความสัมพันธ์ในสังคมส่วนรวมระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์ คือว่าพระสงฆ์ถูกกำหนดให้ต้องฝากชีวิตไว้กับคฤหัสถ์เริ่มแต่อาหารซึ่งพระสงฆ์เป็นอยู่ด้วยบิณฑบาตถืออาหารที่คฤหัสถ์ถวายตลอดจนปัจจัย 4 อย่างอื่น ๆ และพระสงฆ์ควรจัดตั้งสุขศาลา สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลของรัฐประจำหมู่บ้าน ตำบลนั้นภายในวัดหรือในเขตวัด เช่นเดียวกันกับการตั้งสถานศึกษาหรือการให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การบวชนาค แต่งงาน ทำบุญอายุ พิธีศพ ฯลฯ

2.1.5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึงกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงานและการควบคุม การตัดสินใจได้มีการศึกษามานานความหมายของการตัดสินใจ นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

บาร์นาร์ด (Barnard) (1938) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า คือ เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว

ไซมอน (Simon) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจ การหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้ และทางเลือกจากงานต่าง ๆ ที่มีอยู่

จากคำนิยามข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า มีมุมมองของนักวิชาการที่แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียดแต่ประเด็นหลักที่มองเหมือนกันคือ

1.การตัดสินใจเป็นกระบวนการ (process) นั่นหมายความว่าการตัดสินใจต้องผ่านกระบวนการคิด พิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์แล้ว ค่อยตัดสินใจเลือก ทางที่ดีที่สุด มีหลายท่านคิดว่าการตัดสินใจไม่มีขั้นตอนอะไรมากคิดแล้วทำเลย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการคิดก็ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (search) การออกแบบ (design) และการเลือก (choice) เพื่อให้สามารถเลือกทางเลือกได้ดีที่สุด

2.การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับทางเลือก (solution) การตัดสินใจเป็นการพยายามสร้างทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทางเลือกที่น้อยอาจปิดโอกาสให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือทางเลือกที่ดีกว่าได้ ผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีการฝึกฝนการสร้างทางเลือกที่มากขึ้น หลากหลายด้วยวิธีการคิดแบบริเริ่ม (initiative) และคิดแบบสร้างสรรค์ (creative thinking)

3.การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับโครงสร้างขององค์การ จะเห็นว่าผู้บริหารในแต่ละระดับชั้นก็มีหน้าที่ในการตัดสินใจต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารระดับสูงจำเป็นต้องตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (strategic decision) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางที่ถูกต้องเพื่อใช้ทรัพยากรที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้ ผู้บริหารระดับกลางจะตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการ (management decision) เป็นการตัดสินใจเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารระดับต้นจะตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการ (Operational decision) เป็นการตัดสินใจดำเนินการควบคุมงานให้สำเร็จตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมคน จะเห็นว่าการตัดสินใจเกี่ยวข้องตั้งแต่คนเดียว กลุ่มและทั้งองค์การ ซึ่งพฤติกรรมคนแต่ละคนก็แตกต่างกัน ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความเข้าใจและมีจิตวิทยาเกี่ยวข้องกับบุคคลกลุ่ม และองค์การที่ดีพอจึงจะทำให้การตัดสินใจประสบผลสำเร็จได้

สรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือ ผลสรุปหรือผลขั้นสุดท้ายของกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ทรัพยากร และบุคคล สามารถนำไปปฏิบัติและทำให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการตัดสินใจ เป็นส่วนหนึ่งของบทบาทของผู้บริหารที่เกิดจากตำแหน่งและอำนาจที่เป็นทางการ คือบทบาทการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) บทบาทผู้จัดการสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Disturbance Handler) บทบาทผู้จัดทรัพยาการ (Resource Allocator) และบทบาทผู้เจรจาต่อรอง (Negotiator)

2.1.6 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ความหมายของการมีส่วนร่วมการจัดทำงบประมาณนั้นมีหลายขั้นตอน ฉะนั้นจึงต้องมีการมีส่วนร่วมในการ ทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณของสำนักงบประมาณ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนงบประมาณวิธีการทำงานและบทบาทของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณอันจะส่งผลให้มีประสิทธิผลและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงบประมาณ

การมีส่วนร่วม (participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติเหตุผลเบื้องแรกของการที่มีคนมารวมกันไดควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทิ้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

ยุพาพร รูปงาม (2545) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคลแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม (2545)

ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน

กล่าวว่าการเกลี้ยกล่อม หมายถึงการใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าสำดับขั้นความต้องการ (hierarchy of needs) คือความต้องการของคนจะเป็นไปตามสำดับจากน้อยไปมากมีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival need) ได้แก่ ความต้องการทางต้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรักความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นความต้องการ ต้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความเความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอผลของการทำงานจะสู้ตามไปด้วย แด่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วยทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมด่าง ๆ นั่นเองการจะสร้างขวัญ

ให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผลร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบการให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงานการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้นจะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่นำสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกชาตินิยมให้ เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติมีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อ ท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานควยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่าผู้นำประฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจงานมีคุณภาพมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดียอมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ง่ายเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแต่อย่างใดก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่ชุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรักแต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์
(ยุพาพร รูปงาม, 2545)

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและทบวงมหาวิทยาลัย (2546) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นนอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1.การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหารจัดการการคิดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการส่งเสริมสิทธิ และพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามรถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ

และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาคเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ชิต นิลพานิชย์ และกุลธน ธนาพงศธร (2532) ได้ระบุว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย เช่น การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขันตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้นจักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

โกวิทย์ พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2.การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3.การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานแม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนแต่ก็มีแรงงานของตนที่สามารถใช้เข้าร่วมได้การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเองทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4.การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างใดการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบากนอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1.ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2.ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3.ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4.ขั้นการมีส่วนร่วมในการับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนหลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้

ชิต นิลพานิชย์ และกุลธน ธนาพงศธร (2532) ได้กล่าวไว้ว่า

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชนโดยยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

2. หลักการขจัดความขัดแรงความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิดจะมี อิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและลมเหลว

3. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยันความอดทนการร่วมมือการซื่อสัตย์และการพึ่งตนเองเพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ร่วมสนับสนุนนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานและอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิดของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้นการให้การศึกษาอบรมโดยให้ประชาชนมีโอกาสทดลองคิดปฏิบัติจะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และน่าไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

5. หลักการทำงานเป็นทีมสามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้

6. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

สำนักมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย (2545) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กร ต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ

1.4 ลงมือปฏิบัติจริง

1.5 ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและความสามารถที่มีจะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้หลายวิธีที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

โกวิทย์ พวงงาม (2545) ได้กล่าวไว้ว่า

1. การเข้าร่วมประชุมอภิปรายเป็นการเข้าร่วมถกปัญหาหรือเนื้อหาสาระของแผนงานหรือโครงการพัฒนาเพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

2.การถกเถียงเป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียในกรณีต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

3. การให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ลูกผลกระทบเข้ามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย

4. การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

5. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

6. การจัดทัศนศึกษาเป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

7. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำรวมทั้งประชาชนที่ได้รับ ผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

8. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายกฎระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม

9. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

10. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันท่วงที

กระบวนการมีส่วนร่วม

(สถาบันพระปกเกล้า (2545) กล่าวถึงการแบ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

แนวคิดการมีส่วนร่วม (participation process approach) แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศหรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตามดังนั้นการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้นอย่างไรก็ดี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้ (กรมอนามัย, 2550)

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีดังนี้คือการเอื้อให้เกิดการพยายามพัฒนาการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายนโยบายและการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากรการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

นอกจากนี้ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตัวเอง

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรเพื่อการผลิตซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผนเพื่อการกินดีอยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึงซึ่งการพัฒนาให้คนจนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิตการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย และการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับ

ต่าง ๆ ทางการจัดการบริการทางการเมืองเพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตนการจัดลำดับความสำคัญการเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบทและเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเองโดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเองทั้งนี้โดยมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

สรุปได้ว่า จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรมย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีนอกจากนี้การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา

1.2.7 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะสามารถแบ่งได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเข้าใจความหมายของการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการพัฒนาสุขภาวะชุมชนได้สำหรับการมีส่วนร่วมในกาพัฒนาสุขภาวะโดยใช้กลไกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (True Participation) ระดับการมีส่วนร่วมประกอบด้วย การร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมใช้ประโยชน์ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมจะครอบคลุมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการพัฒนาสุขภาวะ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ผลของกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะจะเกิดคุณค่าทั้งต่อคุณภาพชีวิตของผู้ได้รับการพัฒนาสุขภาวะโดยตรง และทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน อันนับได้ว่าเป็นผลจากการกระจายประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านสุขภาพในการเอื้ออำนวยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาวะอย่างแท้จริงจึงจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมหรือในรัฐนั้นเกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่มทั้งในด้านการเมืองเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมถึงอย่างไรก็ตามก็สามารถสรุปประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ได้ดังนี้

1.กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมกันขึ้นเพื่อแสวงหาและรักษาผลประโยชน์หรืออำนาจทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง สมาคม นักข่าว องค์การนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย กลุ่มกระทิงแดง กลุ่มลูกเสือชาวบ้านและสมาคมปัญญาชน เป็นต้น

2.กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมกันเพื่อแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มนักธุรกิจการค้ากลุ่มเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มพ่อค้าผู้ส่งออก กลุ่มกรรมกรสมาคมชาวไร่อ้อย กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และสมาคมการค้า เป็นต้น

3. กลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมวัฒนธรรม เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมกันขึ้นเพื่อแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่มสังคมและวัฒนธรรม เช่น สมาคมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้นับถือศาสนาอิสลาม พุทธสมาคม ยุวพุทธิกสมาคม เป็นต้น

4. กลุ่มผลประโยชน์ทางการศึกษา เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมกันเพื่อแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ทางการศึกษา เช่น สมาคมครู สมาคมอาจารย์วิทยาลัย สมาคมผู้ปกครองนักเรียน และสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

5.กลุ่มผลประโยชน์แบบมาตุภูมิ เป็นผลประโยชน์ที่รวมกันเพื่อรักษาและแสวงหาผลประโยชน์เพื่อกลุ่มมาตุภูมิของตน เช่น กลุ่มชาวเหนือ สมาคมชาวใต้ สมาคมชาวอีสานเป็นต้นจากการแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ออกเป็น 5 ประเภทนั้นเพื่อจะได้เห็นกลุ่มตัวอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ในความเป็นจริงแล้วกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ไม่สามารถแบ่งออกจากกันได้เด็ดขาดเพราะกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้บางครั้งก็จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและสามารถแสดงบทบาทได้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น องค์การนิสิตนักศึกษาจะเคลื่อนไหวแสดงบทบาทเพื่อรักษาผลประโยชน์ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม และสมาคมหรือกลุ่มอื่น ๆ ก็เช่นกันโดยปกติแล้วจะไม่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพียงอันเดียวจึงมักจะเห็นกลุ่มต่าง ๆ แสวงหาบทบาทในหลายด้านควบคู่กันไป

ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์นี้ได้มีนักปราชญ์หลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ เช่น

1.กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มใด ๆ ที่ต้องการประโยชน์ของตน หรือต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวางออกไปหรือปรารถนาที่จะหาหลักประกันให้กับผลประโยชน์ของตน หรือประสงค์จะให้มีการสนับสนุนเพิ่มพูนประโยชน์ของตนให้มากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันโดยสมัครใจ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้นโยบายสาธารณะหรือการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมเป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ ตามความหมายนี้กลุ่มผลประโยชน์อาจมีชื่อต่าง ๆ กันได้ เช่น กลุ่มอิทธิพล (Pressure Groups) กลุ่มพลังการเมืองหรือกลุ่มพลัง เป็นต้น

3. กลุ่มผลประโยชน์ คือ กลุ่มที่มีความคิดเห็นในนโยบายพื้นฐานชีวิตฐานะในสังคมเชื้อชาติ ฯลฯ ที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันมารวมกันเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมจากนานาทัศนะเกี่ยวกับความหมายของกลุ่มผลประโยชน์

พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อจะดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม กลุ่มมักจะใช้วิธีการหรือพฤติกรรมดังนี้

1. ดำเนินการบีบคั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองซึ่งอาจจะเป็นนักการเมืองหรือรัฐบาล แต่ส่วนมากมักจะเป็นรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลหันมาสนใจแก้ปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มตน เช่น ขอให้รัฐบาลหาทางช่วยเหลือและสหภาพแรงงานเรียกร้องให้รัฐบาลปรับราคาค่าแรงขั้นต่ำใหม่ เป็นต้น

2. ดำเนินการบีบคั้นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่สามารถบันดาลผลประโยชน์ให้กลุ่มตน เช่น กลุ่มชาวไร่อ้อยชุมชุมเรียกร้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแก้ปัญหาในเรื่องราคาอ้อยตกต่ำ เป็นต้น

3. ชุมนุมประท้วงเรียกร้องขับไล่ผู้มีอำนาจทางการเมือง เช่น การประชุมเดินขบวนขับไล่รัฐบาลถนอม ประภาส เมื่อ 14 ตุลาคม 2516

4. ทำหนังสือเรียกร้องหรือประท้วงเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ เช่น องค์การนิสิตนักศึกษาทำหนังสือถึงรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลดำเนินการปิดป่าเมื่อเห็นภัยจากน้ำท่วมภาคใต้เมื่อ 2531

5. ทำการโฆษณาเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มหรือสมาคมเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและให้ความร่วมมือ เช่น พุทธสมาคมพยายามโฆษณาเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาทำความเข้าใจและเรียนรู้ เพื่อจะได้หันมายึดมั่นเอาพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง เป็นต้น

มติมหาชน ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยย่อมจะมีบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญในการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนของประเทศในการแสดงมติมหาชน เช่น การให้สิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามลักษณะของกลุ่มชนที่มีแนวความคิดเหมือนกันมีผลประโยชน์คล้ายคลึงกันการให้สิทธิในการเลือกตั้งซึ่งถือว่าเป็นลักษณะบทบาทหนึ่งของการแสดงมติมหาชน คือทำให้เราทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการพรรคการเมืองพรรคใดหรือผู้ลงรับสมัครคนไหนในอันที่จะเข้าไปร่วมบริหารประเทศ เพราะหลักของการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องบริหารประเทศให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคนส่วนใหญ่ในประเทศ และหลักการนี้ได้ถือกันมาตั้งแต่สมัยโรมันแล้วว่า “มติมหาชนคือเสียงสวรรค์”

1 ความหมายของมติมหาชน

มติมหาชนมีนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ได้ให้ทัศนะความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

1. ความหมายอย่างกว้าง ๆ ของมติมหาชน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนในการปกครองประเทศทางหนึ่งด้วยการเสนอแนะ ควบคุม วิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐ

2. มติมหาชน หมายถึง การแสดงออกซึ่งท่าทีความเชื่อของสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่ง

3. มติมหาชน หมายถึง กระแสความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มชนมีปฏิกิริยาหรือเห็นพ้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จากความหมายของมติมหาชนจากนักปราชญ์ทั้งสามท่านได้ให้ไว้แล้วนั้นพอจะสรุปได้ว่ามติมหาชนก็คือการที่ประชาชนจำนวนมากได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และการลงมติว่าเรื่องนั้น ๆ ควรจะว่าอย่างไรในรูปลักษณะที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การแสดงมติมหาชนมีทั้งในประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคจากกฎหมายโดยถ้วนหน้ากันอยู่แล้ว การแสดงออกของประชาชนถือว่าเป็นสิทธิอันหนึ่งของประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อรัฐอีกด้วย ส่วนประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการย่อมมีการแสดงมติมหาชนเช่นกัน แต่โดยปกติแล้วรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจในทางการเมืองจะชักจูงให้ประชาชนแสดงมติมหาชนในลักษณะที่สนับสนุนตนจึงเป็นลักษณะการแสดงมติมหาชนจอมปลอม ฉะนั้นการแสดงมติมหาชนที่จะเป็นผลและทราบเจตนารมณ์ของประ ชาชนอย่างแท้จริงนั้น คือการแสดงมติมหาชนในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย

สรุปได้ว่ากลุ่มผลประโยชน์คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดเห็นนโยบายและพื้นฐานชีวิต เช่น ฐานะ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา ผิวพรรณที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันรวมกันขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์และแสวงหาผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่นการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

วัฒนธรรมให้แต่ละกลุ่มของตนวัตถุประสงค์ของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ก่อตั้งกันขึ้นมาย่อมมีวัตถุประสงค์หลายอย่างแตกต่างกันออกไปเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาจึงพอสรุปโดยย่อดังนี้ 1.เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนและของกลุ่ม 2. เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่ม 3. เพื่อช่วยเหลือสมาชิกของกลุ่ม 4. เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติ 5. เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือคนภาคเดียวกัน 6. เพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมือง

2.1.8 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1. ความหมายและความสำคัญ การประเมินผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับผลของการดำเนินงาน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใดมีบทบาทความสำคัญในการให้ข้อมูลด้านความคืบหน้าชี้ปัญหาและข้อขัดข้องด้านประสิทธิภาพประสิทธิผล และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการหรือการบริหารโครงการ บทบาทที่กล่าวนี้จะให้ประโยชน์แก่ฝ่ายบริหารได้ดีหากได้รับการสนับสนุนให้มีระบบการติดตามและประเมินผลขึ้นในองค์กรเพราะการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการด้านการจัดการ

2. แนวทางในการประเมินผล การประเมินผลโครงการ มีขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

2.1 การศึกษาและวิเคราะห์โครงการ เพื่อทำความเข้าใจโครงการอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) สถานการณ์ทั่วไป (2) วัตถุประสงค์เป้าหมายของโครงการ และ (3) แผนการปฏิบัติการงาน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประเมินโครงการที่ต้องการจะรู้ข้อมูลอะไรเพิ่มเติม โดยอาจศึกษาได้จากเอกสารโครงการ การพูดคุยกับเจ้าหน้าที่โครงการรวมทั้งการออกไปดูการดำเนินโครงการในพื้นที่

2.2 วัตถุประสงค์ในการประเมินผล โดยทั่วไปจะเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากความต้องการของผู้ประเมินผลรวม 2 นัย คือ (1) โครงการมีความก้าวหน้าตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพียงใดและมีแนวทางแก้ไขอย่างไร และ (2) เมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้วโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด และโครงการสมควรกระทำต่อเนื่องหรือไม่

2.3 ข้อมูลที่จะต้องรวบรวมต้องกำหนดว่าจะใช้ข้อมูลอะไรบ้าง ที่นำมาวิเคราะห์แล้วสามารถตอบ อธิบายหรือชี้แจงวัตถุประสงค์ในการประเมินผลนั้นได้ การพิจารณาข้อมูลที่ต้องการรวบรวมนั้นควรแยกพิจารณาไปตามวัตถุประสงค์ในการประเมินผลแต่ละข้อ วิธีการที่ผู้เขียนนิยมใช้ในการกำหนดข้อมูลที่จะต้องรวบรวม คือ การใช้ตัวชี้วัดมาช่วย เช่น เราต้องการประเมินผลในส่วนผลกระทบระยะสั้นของโครงการในเรื่องเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ ตัวชี้วัดในเรื่องนี้ก็คือ ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) เพิ่มขึ้น ซึ่งในการนี้เราจะต้องเก็บข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน คือ ผลผลิตเฉลี่ยก่อนโครงการกับผลผลิตเฉลี่ยหลังโครงการ หรือผลผลิตเฉลี่ยของกลุ่มในโครงการกับผลผลิตเฉลี่ยของกลุ่มนอกโครงการ

2.4 แหล่งของข้อมูลและการสำรวจข้อมูลด้วยกลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านั้นสามารถหาได้จากใครหรือจากที่ไหนจะใช้ข้อมูลปฐมภูมิ หรือข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลที่เก็บรวบรวมชั้นต้นหรือชั้นแรกด้วยตนเองหรือจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ผู้ใดผู้หนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ทำการรวบรวมและเรียบเรียงไว้เรียบร้อยแล้ว เช่น ข้อมูลที่ได้จากรายงานต่าง ๆ

2.5 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องกำหนดว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นด้วยเครื่องมือชนิดใดและใช้วิธีใดในการเก็บรวบรวมข้อมูลการที่จะใช้เครื่องมือหรือวิธีการใดนั้นจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับข้อมูลที่จะรวบรวม และบุคคลที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเครื่องมือที่เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลาย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดที่จะทำให้ได้ข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และแปลความผู้ที่ทำการรวบรวมข้อมูลจะต้องทำการรวบรวมข้อมูลให้ได้ตามที่กำหนด และข้อมูลที่ได้จะต้องมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีเทคนิคแตกต่างกันออกไปตามชนิดของเครื่องมือและวิธีการใช้เครื่องมือนั้น ๆ การสัมภาษณ์ เป็นต้น

2.7 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่ได้ยังไม่อยู่ในรูปที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการตรวจสอบเรียบเรียงหรือประมวลและทำการวิเคราะห์เสียก่อนจึงจะได้ข้อมูลที่สามารถอ่านได้ง่ายเพื่อที่จะได้แปลความและนำเสนอต่อไป

2.8 การแปลความและการรายงานการแปลความเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลและการวิเคราะห์มาอธิบายให้ความหมายและชี้แนะหรือตั้งข้อสังเกตในประเด็นต่างๆ โดยแสดงให้ทราบถึงข้อเท็จจริงตามตัวเลขที่ได้รับและทำให้ออกมาเป็นภาษาสามัญที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจได้ตรงกันจุดสำคัญของการแปลความก็คือจะต้องตอบอธิบายหรือชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลได้ชัดเจนและครบถ้วนจากนั้นนำมาจัดทำเป็นรายงานซึ่งในการเขียนรายงานนั้นผู้เขียนจะต้องคำนึงถึง (1) ผู้อ่านว่าเป็นใคร มีพื้นความรู้ในเรื่องที่ทำการประเมินผลแค่ไหน (2) การนำผลของการประเมินไปใช้ประโยชน์ (3) รูปแบบการรายงาน เช่น จัดทำรายงานแบบย่อ แบบละเอียดหรือรูปแบบอื่นๆ นอกจากนี้การเขียนรายงานผู้เขียนต้องพยายามเขียนให้ได้ความชัดเจนกะทัดรัดมีความสมบูรณ์ถูกต้องและที่สำคัญคือต้องซื่อตรง

3. การประเมินสภาวะเร่งด่วน

3.1 ความหมาย การประเมินสภาวะเร่งด่วนเป็นเทคนิคและวิธีการในการประเมินผลที่นำมาใช้ในกรณีที่ผู้บริหารต้องการคำตอบอย่างเร่งด่วนซึ่งผู้ประเมินผลไม่สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากระบบมาทำเป็นคำตอบได้ เพราะข้อมูลจากระบบข้อมูลที่วางแผนไว้นั้นจะได้มาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนหรืออีกกรณีหนึ่งผู้ประเมินไม่ได้วางแผนการเก็บข้อมูลประเภทที่จะนำมาทำเป็นคำตอบให้ผู้บริหาร

3.2 ประโยชน์ของการประเมินสภาวะเร่งด่วน ได้แก่ได้คำตอบที่รวดเร็วและค่าใช้จ่ายต่ำ

3.3 วิธีการที่ทำให้การประเมินผลมีความรวดเร็ววิธีการที่จะทำให้การประเมินผลมีความรวดเร็วได้นั้นมีลักษณะ ดังนี้ (1) ขอบเขตของการประเมินผลไม่กว้าง (2) คำถามที่ต้องการคำตอบมีไม่มาก (3) จำนวนตัวอย่างต้องจำกัดให้น้อยลง (4) ถ้ามีความจำเป็นต้องไปตรวจสอบพื้นที่ควรเลือกพื้นที่ให้น้อยลงและ (5) พยายามใช้ตัวบ่งชี้ทางอ้อม

3.4. เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินสภาวะเร่งด่วน มีเทคนิคและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลายวิธี ดังนี้ (1) การเลือกตรวจเยี่ยมสถานที่โครงการ (2) การสัมภาษณ์หมู่ (3) เลือกสัมภาษณ์เฉพาะรายอย่างละเอียด (4) การสุ่ม สอบถามข้อมูลจากเกษตรกรเป็นบางราย (5) ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (6) ใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ

3.5 ขั้นตอนการประเมินสภาวะเร่งด่วน การประเมินสภาวะเร่งด่วนแบ่งขั้นตอนการประเมินผลออกเป็นสองขั้นตอน ได้แก่

3.5.1 การวางแผน ในขั้นตอนการวางแผนนี้ ประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้ (1) ศึกษาคำถามให้ชัดเจน เพื่อตอบให้ตรงกับคำถาม (2) กำหนดตัวบ่งชี้ (Indicators) ซึ่งจะเป็นคำตอบ โดยคำตอบนี้อาจอยู่ในรูปของ ร้อยละ จำนวน หรืออื่น ๆ (3) กำหนดแหล่งที่มาของข้อมูล (4) ทำแบบสอบถามกรณีที่ใช้ Information Survey และทำ Check List ในกรณีที่จะสัมภาษณ์ (5) กำหนดวิธีการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล (6) กำหนดรูปแบบรายงาน (7) กำหนดแผนปฏิบัติ ทำเป็น Implementation Schedule โดยใช้ Gantt Chart หรือทำเป็นหมายกำหนดการโดยการกำหนดกิจกรรมการประเมินผลและระยะเวลาในแผนปฏิบัติจะประกอบด้วย การเก็บข้อมูลตามเทคนิคที่กำหนดไว้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ทำรายงาน เสนอรายงาน

3.5.2 การปฏิบัติตามแผน เมื่อได้วางแผนไว้อย่างดีแล้วผู้ประเมินผลจะต้องปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ คือ (1) เก็บรวบรวมข้อมูลตามเทคนิคที่กำหนดไว้ (2) ประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล (3) จัดทำข้อเสนอแนะ (4) จัดทำรายงานสรุป และ (5) นำเสนอรายงาน

สรุปได้ว่า การประเมินผลการทำงานนั้นถือเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายทรัพยากรบุคคลอย่างยิ่ง นอกจากจะใช้ประเมินความสามารถตลอดจนศักยภาพของพนักงานแล้ว การประเมินผลนี้ยังถือเป็นแรงจูงใจสำคัญของการทำงานเลยทีเดียว รวมถึงมีผลต่อการประเมินการตอบแทนจากบริษัทตั้งแต่เงินเดือน ไปจนถึงโบนัส ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างก็เป็นแรงกระตุ้นชั้นดีที่จะทำให้พนักงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งสำคัญที่สุดต้องประเมินผลอย่างตรงไปตรงมา เที่ยงตรง ถูกต้อง ชัดเจน และไม่อคติ เพื่อเกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่ายด้วย

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่นตั้งอยู่บนพื้นฐาน ปรัชญา แนวความคิด และหลักการที่ปรารถนาให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ด้วยพลังของท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ อยู่ในตัวเองแต่อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่นนั้นก็ยังต้องอาศัยหลักการเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของงานพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการดำเนินงานพัฒนาเดือนมีนาคม 2500 ไว้ 10 ประการ คือ

1. โครงการพัฒนาท้องถิ่นจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน เริ่มจากโครงการง่ายๆ ก่อนแล้วค่อย ๆ ไปสู่โครงการที่ยากขึ้น

2. โครงการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องเป็นโครงการอเนกประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นหรือปรับปรุงความสุขความเจริญได้ในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน

3. การพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องเริ่มการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติประชาชนพร้อมๆ กับการพัฒนาท้องถิ่นหรือพร้อม ๆ กับการดำเนินการของท้องถิ่นนั้น

4. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังท้องถิ่นและจัดรูปสถาบันหรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริหารงานของประชาชนขึ้น

5. ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาผู้นำท้องถิ่นขึ้นตามลักษณะของกิจกรรม และความจำเป็นของท้องถิ่น

6. ให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุดเพราะสตรีมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของงานแนะแนวความคิดต่าง ๆ ส่วนเยาวชนสามารถเป็นกำลังรับช่วงงานและขยายผลงานได้เป็นอย่างดี

7. รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อมเพื่อสนับสนุนงาน และเป็นหลักประกันในประสิทธิภาพของผลงานและเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชน

8. ต้องมีการวางแผนงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตั้งแต่ระดับ ประเทศและการบริหารในทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

9. ในการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ควรสนับสนุนให้องค์การของเอกชน องค์การอาสาสมัครต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

10. ในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นนั้นต้องมีการวางแผนให้มีการพัฒนาหรือความเจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ระดับกับทุกส่วน ของประเทศ

สานิตย์ บุญชม (2527) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนถึงหลักการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1.หลักความร่วมมือของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุดโดยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษาการร่วมพิจารณาและการตกลงใจร่วมกันในการแก้ปัญหาหรือการวางโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสมอภาคที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมโดยการร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบงานพัฒนาท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้นมีความเข้มแข็ง

2. หลักการแสวงหาผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นเน้นในเรื่องการค้นหาผู้นำและพัฒนาคุณลักษณะผู้นำให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นเพราะจุดมุ่งหมายสุดท้ายของการพัฒนาท้องถิ่นคือการให้ประชาชนพึ่งตนเองและสามารถช่วยตนเองได้ ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

3. หลักการทำงานกันกับกลุ่ม จะต้องสร้างกลุ่มคนในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้สถาบันของประชาชนซึ่งเป็นศูนย์กลางในการศึกษา และเป็นแกนในทางปฏิบัติการพัฒนาท้องถิ่นจึงมุ่งไปที่การทำงานกับกลุ่มคนเป็นประการสำคัญ

4. หลักการสมทบ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและสนับสนุนให้ประชาชนใช้แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นนั้นเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นอย่างเต็มที่จึงต้องกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักเสียสละแรงงานวัสดุอุปกรณ์ของตนสมทบกับของรัฐบาลอีกทางหนึ่งซึ่งจะช่วยให้งบประมาณอันจำกัดของรัฐบาลสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

5. หลักการประสานงาน โดยตัวของการพัฒนาท้องถิ่นเองไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าเป็นงานของใครด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยลำพังตัวเอง ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงจะประสบความสำเร็จ

6. หลักการรับผิดชอบร่วมกัน แม้โครงการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะเสร็จสิ้นลงแล้วก็ตามแต่ยังต้องมีการรับผิดชอบดูแลรักษาให้คงอยู่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นให้นานที่สุดเพราะฉะนั้นต้องทำการพัฒนาท้องถิ่นในภาคทฤษฎี ซึ่งมีกระบวนการ 10 ประการ ดังนี้

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้นหรืออาจเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

2. มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องกันโดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3. มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

4. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใครด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใดใครรับผิดชอบเป็นต้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า

5. เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาท้องถิ่นต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตน

6. เป็นการปฏิบัติ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่เป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้นเพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำไปใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่เกิดการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจทำให้มนุษย์และสัตว์สังคมมีความสุขเพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั้นเอง

9. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อมความคงทนถาวรการประเมินผลจากผู้เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่และระดับใดเป็นต้น

10. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ สังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้วรูปแบบ กระบวนการและวิธีการพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนาจึงมีความ

จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นเสมอ

คำว่า การพัฒนาท้องถิ่นตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Community Development ซึ่งเป็นคำที่ใช้และเข้าใจกันในระหว่างประเทศในความหมายเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเจริญของท้องถิ่นที่ยังล้าหลังในทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยระดมกำลังทรัพยากรในชุท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้ดีขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายการพัฒนาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2540) ให้ความหมายของท้องถิ่นว่าการที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามในการกระทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำและรวมถึงมีการติดต่อสื่อสาร (Communicate) ร่วมกันซึ่งอาจพิจารณาโดยการเป็นคุณลักษณะ ของท้องถิ่นและชุมชนได้ดังนี้ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
2. มีความเอื้ออาทรต่อกัน
3. มีการกระทำร่วมกัน
4. มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2541) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น (Community development) ไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. การพัฒนาท้องถิ่น คือการสร้างสรรค์ความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของท้องถิ่น

2. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสร้างท้องถิ่นให้เจริญโดยอาศัยกำลังความรู้แ ละความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน

3. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูง และส่งเสริมประชาชนให้มีความ กระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำมาหากิน และสร้างความเจริญให้กับ ท้องถิ่น

4. การพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนากำลังความคิดและความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาอนามัย และขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

สนธยา พลศรี (2547) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 10 ประการ ดังนี้

1. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดจากการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่าย เดียว

2. การช่วยเหลือตัวเองของท้องถิ่น จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและท้องถิ่นให้สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยตัวเอง

3. การศึกษาภาคชีวิตการพัฒนาท้องถิ่น มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน ทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตการพัฒนาท้องถิ่นจึงมีลักษณะที่เป็นกระบวนการเป็นวิธีการ เป็นโครงการ และเป็นขบวนการทางสังคม

4. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของท้องถิ่น ปรัชญาของการพัฒนาท้องถิ่นเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคนการดำรงอยู่หรือการล่มสลายของท้องถิ่นการพัฒนาหรือเสื่อมถอยของท้องถิ่นขึ้นอยู่กับคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

5. การริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่นปรัชญาของการพัฒนาชุท้องถิ่นเพื่อสิทธิเสรีภาพของคนการพัฒนาท้องถิ่นจึงต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นโดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกท้องถิ่น

6. ขีดความสามารถของท้องถิ่นและรัฐบาลการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสำคัญเพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัดทั้งบุคลากรงบประมาณหรือทรัพยากรระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนาส่วนประชาชนในท้องถิ่นเองก็มีขีดจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมคิดร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอนทั้งร่วมคิดร่วมวางแผนร่วม ปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาท้องถิ่นต้องดำเนินการไปพร้อมกันหลายๆด้านจะมุ่งแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เพราะกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นมีหลายกิจกรรมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน

9. ความสมดุลในการพัฒนาการพัฒนาท้องถิ่นมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลายด้านไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียวต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้านไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย

10. การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นได้ผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ท้องถิ่นนั้นดังนั้นนอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในท้องถิ่นแล้วอาจต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกท้องถิ่น และท้องถิ่นอื่นก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุท้องถิ่นของตนเช่นเดียวกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมาย “พัฒนา” ไว้ว่า ทำให้เจริญ

กรมพัฒนาท้องถิ่น (2544) ได้ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเองให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยความร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐบาลด้วยวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น”

สมชาย ศรีวิรัตน์. (2564). ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้นเจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุก ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสามารถจัดการกับภาวการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์

เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ หรือช่วยตนเองได้ ในการคิดตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหาตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม

สรุปได้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่ทำให้กลุ่มคนของท้องถิ่นนั้น มีสภาพความเป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิม มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้น อาจเกิดจากบุคคลคนเดียว กลุ่มชน ภาคเอกชน หรือฝ่ายราชการก็ได้โดยการพัฒนาตั้งแต่กำลังความคิดกำลังกายตลอดจนด้านทุนทรัพย์แต่สำคัญที่สุดคือกลุ่มชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นจะต้องมีความร่วมมือร่วมใจพร้อมที่จะรับการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งทาง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาทั้งทางกายภาพและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้มีรักชุมชน เพื่อให้คนในท้องถิ่นนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวมของท้องถิ่นนั้นเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาท้องถิ่น

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น

จากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาท้องถิ่นผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิดในการพัฒนาชุมชนจากนักวิชาการต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2541) ได้ให้แนวคิดของการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญมากที่สุด ปรัชญาของการพัฒนาท้องถิ่นเชื่อมั่นในพลังและความสามารถของมนุษย์ การดำรงอยู่หรือล่มสลายของชุมชนขึ้นอยู่กับมนุษย์ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในทุกขั้นตอนการพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชนการมีส่วนร่วมของประชนชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นนั้นด้วย

3. การช่วยเหลือตนเองของท้องถิ่นหรือการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและท้องถิ่นนั้นให้สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกท้องถิ่นนั้นต้องเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของท้องถิ่นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ

สมชาย ศรีวิรัตน์. (2564). ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นไว้ คือ พื้นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นสิ่งสำคัญของการพัฒนาชุมท้องถิ่นที่จะสามารถทำงานกับประชาชนได้อย่างถูกต้องและทำให้งานมีประสิทธิภาพอันประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับการปฏิบัติมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหัวใจของงานพัฒนาท้องถิ่น โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจวางแผน งาน การปฏิบัติการและร่วมบำรุงรักษา

2. การช่วยเหลือตนเอง เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยึดเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้นโดยมีรัฐบาลคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชนตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

3. ความคิดริเริ่มของประชาชน ในการทำงานกับประชาชนต้องยึดหลักการที่ว่าความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งต้องใช้วิถีแห่งประชาธิปไตย และหาโอกาสกระตุ้นให้การศึกษาให้ประชาชนเกิดความคิดและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น หมู่บ้าน และตำบล

4. ความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นต้องให้ประชาชนและองค์กรประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นเองเพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างานเป็นของประชาชนและจะช่วยกันดูแลรักษาต่อไป

5. การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาภาคชีวิตแก่ประชาชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนพัฒนาท้องถิ่น การให้การศึกษาต้องให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไปตราบเท่าที่บุคคลยังดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นนั้น

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้ ประชาชนมีความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้นในด้านทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

จากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาท้องถิ่นผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะของการพัฒนาท้องถิ่นได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่มีเป้าหมายหรือทิศทางสามารถควบคุมได้

2. เป็นการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกท้องถิ่น

3. เป็นการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกันคนในท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐหรือคนในท้องถิ่นกับภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

4. มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การพัฒนาท้องถิ่นเป็นของในท้องถิ่นดำเนินการโดย คนในท้องถิ่นเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในท้องถิ่นเป็นการให้สิทธิเสรีภาพ อิสรภาพ เสมอภาค ในท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดวิธีการดำรงชีวิตของตนเองและชุมท้องถิ่นนั้นได้ด้วยตนเอง

5. เป็นการนำกลวิธีหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้

6. เป็นกระบวนการในการศึกษาโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพและความพร้อมในการพัฒนา

7. เป็นกระบวนการจัดองค์กรหรือกลุ่มเพราะการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการผลึกกำลังของคนในท้องถิ่นเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดศักยภาพของท้องถิ่นและนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้

8. เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความสมารถในการพัฒนา ตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ

9. เกิดจากความตั้งใจและการกระทำของมนุษย์ ตามแผนและโครงการที่กำหนดขึ้นไม่ใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

การพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไปโดยอาศัย หลักความต้องการและริเริ่มจากประชาชนเป็นหลัก เพื่อว่าผลที่จะได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของการพัฒนาท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ

2. ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

3. ส่งเสริมให้ประชาชนรู้สึกภาคภูมิใจที่จะอาศัยและประกอบอาชีพใน หมู่บ้านของตนอย่างสงบสุข

4. ส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น

5. ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้แต่ละคนนำเอาความสามารถในตัวเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์

6. ส่งเสริมการรวมกลุ่มในการดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย

7. เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสังคมให้ดีขึ้น

8. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหาของตนเองและคนอื่นในท้องถิ่นนั้นได้

9. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองท้องถิ่นและประเทศชาติ

10. เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในทุกรูปแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาท้องถิ่น คือให้ประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ ดยการนำทรัพยากรตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นมใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในการคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อย่างยั่งยืนต่อไป

2.3 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4

การมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ผู้รับหน้าที่ต้องแสดงออก พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสถานบันทางศาสนา และสังคม เพื่ออยู่กับสังคมพระสงฆ์จำต้องได้รับความช่วยเหลือและควรมีส่วนร่วมในการกระทำ กิจกรรมต่าง ๆ ที่พระสงฆ์อยู่ในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ

1. การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย

2. สภาพและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญปฏิบัติสมณธรรม

3. โดยคุณธรรม คือ เมตตาธรรม พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

พระสงฆ์ คือ ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนและนำพระธรรมคำสอนมาสั่งสอนประชาชน และพระสงฆ์ยังเป็นผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังหมายรวมถึงพระสงฆ์ เป็นผู้นำในด้านการบริหาร และพระสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองที่เราเรียกว่าเจ้าอาวาส พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนมีหน้าที่และการมีส่วนร่วมแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ความรู้ความสามารถ การมีส่วนร่วมและหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นมีมากพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษานั้นเป็นพระสงฆ์ทำได้หลายหน้าที่ในคน ๆ คนเดียวกัน

ในกรณีที่พระสงฆ์มิใช่นักคิดและยังติดอยู่กับกระแสโลกพร้อม ๆ กับคนทั่วไปพระสงฆ์เหล่านั้นพอใจต่อพิธีกรรมที่ทำให้เกิดความสบายใจมากกว่าการสนใจศึกษาพระธรรมเมื่อเป็นเช่นนี้วัดกับพระจึงเป็นแหล่งบุญกุศลโดยวัตถุทานผู้คนส่วนหนึ่งที่นับถือพระพุทธศาสนาแต่ไม่รู้ว่าศาสนานี้มีหลักอย่างไรมีคำสอนสำคัญอันใดทำให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจำเป็นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและหน้าที่ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น พระสงฆ์ คือ เสขบุคคล คือพระสงฆ์ผู้ที่ยังต้องศึกษาอันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ได้แก่

1. ศีล คือ การควบคุมรักษา กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยเป็นปกติ
2. สมาธิ คือ ความตั้งใจไว้ให้หนักแน่นมั่นคง
3. ปัญญา คือ ความรอบรู้ รู้ทัน รู้แจ้งแทงตลอด

การมีส่วนร่วมหลักของพระสงฆ์ คือการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่ดีงามชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการพระพุทธศาสนา เรียกว่า การมีส่วนร่วมของครู แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นพระบรมครูทำหน้าที่ฝึกเทวดาและ มนุษย์ได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ฝึกคนธรรมดาให้เป็นคนดี (กัลยาณชน) และกลายเป็นคนประเสริฐ (อริยชน) ในระดับสูงสุดดังนั้นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในฐานะครูเป็นจึงถือว่าเป็นส่วนร่วมที่ถาวรตลอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันอีดังนั้นพระสงฆ์จึงมีส่วนร่วมหนึ่งก็คือการให้คำปรึกษาเป็นเรื่องสำคัญคนในสังคม คฤหัสถ์โดยทั่วไปมักจะตัดสินใจทำการสิ่งใดได้ยากไม่กล้า เกิดความกลัวฉะนั้นพระสงฆ์จึงต้องทำหน้าที่ช่วยในการตัดสินใจให้คำปรึกษาแก่ประชาชนอันเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของความเป็นผู้นำด้านภูมิปัญญา

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2554) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง การเผยแผ่เชิงรุกว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับปี พ.ศ. 2484 ได้กำหนดงานหรือหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ 4 ด้านคือ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณูปการ ส่วนในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ปรับปรุงเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 ได้เพิ่มเติมหน้าที่การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์อีก 2 ข้อ คือ 1) การศึกษาสงเคราะห์ และ 2) การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งสองข้อหลังนี้เป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ให้เผยแผ่พระพระพุทธศาสนาเชิงรุกมากขึ้นจากที่เคยคอยเทศน์ในวัดอย่างเดียว พระสงฆ์ต้องออกไปหากลุ่มเป้าหมาย เช่น โรงเรียน รัฐวิสาหกิจ บริษัท โรงงาน รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้รับนิมนต์จากการเพิ่มเติมดังกล่าวนับว่าเป็นก้าวแรกของการแสดงหน้าที่การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์เชิงพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เป็นการช่วยเหลือสังคมให้เห็นชัดเป็นรูปธรรมสามารถเพิ่มคุณค่าของพระสงฆ์ในสถานการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดีที่ต้องการบุคลากรทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติอย่างเห็นได้ชัด

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือสังคมว่ามีอยู่ 2 เรื่องแนะนำให้ทำ ได้แก่การแนะนำสั่งสอนให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาการทำให้ดูเป็นการแสดงแบบอย่างการครองชีวิตอย่างสันโดษ มีเมตตา สัจจะ หิริ โอตตัปปะ ส่วนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนนั้นควรปฏิบัติดังนี้

1. เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสารประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาไม่มีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องพระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชนเพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธา และปัญญาที่ ถูกต้อง

2. พัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรมและส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีมีสรรถภาพจิตใจที่เข้มแข็งมีความเอื้ออาทรต่อบุคคลครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

3. ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระ ปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดรวมทั้งการจัดให้วัดเป็นอุทยานการศึกษาเป็นแหล่งความรู้แก่เยาวชนและประชาชน

4. ส่งเสริมศาสนาศิลปะ และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยต่อเนื่องยาวนานแต่โบราณกาลแต่ในปัจจุบันการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติพระสงฆ์จึงควรปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้านการสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนาประจำชาติของพุทธศาสนาจิตสำนึกในหน้าที่ของประชาชน และจิตสำนึกในการศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ตื่นผู้รู้และผู้เบิกบานอยู่เสมอ

5. ให้การสังเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกยากและเดือดร้อนในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งในโครงการของสังคมท้องถิ่นเมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนพระสงฆ์จึงควรให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเท่าที่จะสามารถทำได้โดยการให้ธรรมะให้คำปรึกษาแนะนำและการให้กำลังใจ

6. ช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชน พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นตามความสามารถโดยทำเป็นขั้นตอนมีการวางแผนตามหลักอริยสัจสีของพระพุทธเจ้า คือ ต้องรู้ ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธ ทางแห่งการดับทุกข์ และรู้ มรรควิธีที่จะดับทุกข์

7. ช่วยพัฒนาท้องถิ่นนั้นให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองโดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านพัฒนาท้องถิ่นตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือการพัฒนาด้านจิตใจการพัฒนา ด้านสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน

ดังนั้นจึงถือว่า พระสงฆ์จะต้องพยายามสร้างเครือข่ายประสานงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์ให้เป็นชุมชนหรือกลุ่มเพื่อที่จะทำให้สังคมหรือชุมชนรอบข้างยอมรับจึงจะทำให้การสร้างชุมชนนั้นมีการเรียนรู้ องค์ความรู้ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่จะต้อง ชี้นำทางในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด แนะนำสั่งสอนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณอันเป็นการชักนำแนวทางไปสู่การพัฒนาสังคมท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ทางด้าน

เศรษฐกิจ เพราะคณะสงฆ์มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์สามัคคีกันดีเป็นรูปแบบแล้ว ระบบการจัดการ การบริหารชุมชน การปกครองก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมกลุ่มย่อย ๆ ไปสู่การพัฒนาสังคมขนาดใหญ่ขึ้น

พระสงฆ์และวัดเป็นแหล่งรวมความรู้ภูมิปัญญาเก่าพระและวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาความรู้และภูมิปัญญาตามประเพณีได้อย่างดีในภาคเหนือและภาคอีสาน พระและวัด สามารถจัดการสอนการอ่านเอกสารโบราณซึ่งเขียนด้วย “ตัวเมือง” หรือ “ตัวธรรม” ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นพระหรือวัดในเขตชุมชนและเมือง พระและวัดสามารถมีส่วนร่วมและตอบสนองความต้องการความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยได้เป็นอย่างดีเพียงแต่ว่าพระต้องมีความปรารถนาที่จะทำเช่นนั้นจำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นจริงเกิดขึ้นแก่องค์กร คณะสงฆ์ กล่าวคือพระและวัดต้องไม่ถูกกันออกไปจากเป็นสมบัติของรัฐแต่เพียงอย่างเดียวชาวบ้านต้องรู้สึกด้วยว่าพระและวัดมีส่วนร่วมที่สำคัญในชีวิตของตนเพราะชีวิตของชาวบ้านไม่ว่าในเขตชนบท หรือเขตเมืองก็ล้วนเกี่ยวพันอยู่กับพระและวัดเสมอไม่ว่าแสวงหาความสบายใจจากพิธีกรรมเท่านั้นแต่เกี่ยวข้องไปถึงด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม หรือแม้แต่การสร้างพลังต่อรองทางการเมือง พระและวัดเคยทำหน้าที่มีส่วนร่วมซึ่งเกี่ยวข้องกันเช่นนี้มาก่อนวัฒนธรรมไทยโบราณ

พระภิกษุกับวัดยังต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมและทางราชการอยู่ตลอดไป สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยประโยชน์ต่อการปกครองและการบริหารของไทยอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนแถบชนบทที่ยังรับบริการจากรัฐบาลได้ไม่ทั่วถึงซึ่งมีจำนวนกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ กล่าวได้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญของวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์สำคัญในชีวิตประจำวันเกือบทั้งหมดของคนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพิธีกรรมทางพุทธศาสนาวัดและภิกษุเป็นสถาบันที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือให้การบริการตามความจำเป็นตามความต้องการของประชาชนอยู่เสมอ นับได้ว่าสถาบันนี้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาสังคมมาโดยตลอดวัดเป็นแหล่งสำคัญในชีวิตทางศาสนาและสังคมเป็นแหล่งการสมาคมเป็นที่มาแห่งวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางของการดำรงชีวิตประจำวันเป็นสถานที่ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวไทย

นอกจากนั้น “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์นั้นจะต้องมองเห็นวัตถุประสงค์และหน้าที่ของตนเองให้ชัดเจนจะต้องสร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ชี้นำทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องให้แก่สังคมส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและช่วยแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4

2.4.1 ความหมายของสัคหวัตถุ 4

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นคุณสมบัติของหลักการสงเคราะห์หรือเรื่องการสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีลักษณะพฤติกรรมที่รู้จักแบ่งปัน รู้จักการให้เสียสละยินดีในความสุขของผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันไกล่เกลี่ยความแตกแยกในหมู่คณะบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนได้มีนักวิชาการให้แนวคิดเกี่ยวกับสังคหวัตถุไว้มากมายหลายประการซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

พระไตรปิฎกภาษาไทย (2549) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน 4 ประการนี้ สังคหวัตถุ 4 ประการประกอบด้วย 4 หลักการดังนี้

1. ทาน การแบ่งปัน

2. เปยยวัชชะ การเจรจาถ้อยคำหน้ารัก

3. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์

4. สมานัตตตา ความมีตนสม่ำเสมอ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ 4 ประการนี้แลเป็นธรรมอันควรปฏิบัติต่อการดำเนินชีวิต

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2540) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีหลักการสงเคราะห์ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน หมายถึง การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึง การมีวาจาเป็นที่รัก วาจาดูดดื่มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจคือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

3. อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์คือขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ ทำตนเสมอด้วยปลายปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

ชญานิศฐ์ รักแจ้ง (2554) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรม 4 ประการที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของ ผู้ประกันตนการผูกมิตรไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล และสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่

ทาน คือ การให้บริการโดยมีการเสียสละ หรือช่วยเหลือให้ความรู้และคำแนะนำเพื่อประโยชน์แก่ผู้ประกันตน

ปิยจาวา คือ การให้บริการโดยมีการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับผู้ประกันตน

อัตถจริยา คือ การให้บริการโดยทำตนให้เป็นประโยชน์บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้มารับบริการคือผู้ประกันตน

สมานัตตตา คือ การให้บริการโดยเป็นผู้มีความเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมการวางตนวางบุคคลได้อย่างเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตในการปฏิบัติงาน

ไสว มาลาทอง (2552) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นผูกไมตรีเอื้อเฟื้อเกื้อกูลหรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่ง กันและกันมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน คือ การให้การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งเป็นของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นไม่ตระหนี่ถี่เหนี่ยวไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียวคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมบไม่เห็นแก่ตัวเองควรคำนึงอยู่เสมอว่าทรัพย์สิ่งของที่เราหามาได้มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืนเมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ่อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานพูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าได้ทรงให้ความสำคัญกับ

การพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษย์สัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้นจะต้องพูดโดยยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

3. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นเสมอ

4. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลรวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

กรมการศาสนา (2544) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลให้สามัคคีต่อกันมีไมตรีจิตมีความรักความปรารถนาดีต่อกันมี 4 อย่าง คือสังคหวัตถุ 4 หมายถึงหลักธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงสังคมเป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสมานสามัคคีสร้างความเกื้อกูลกัน สร้างความผูกมิตรรักใคร่กลมเกลียวและเชื่อมสัมพันธ์กันของคนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. ทาน หมายถึง ให้ปันสิ่งของของตนแก้ผู้อื่นควรให้ปันอันได้แก่การเสียสละการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจนถึงการให้วิชาความรู้และแนะนำคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์และเป็น ธรรม

2. ปิยวาจา หมายถึง เจรจาถ้อยคำที่อ่อนหวานได้แก่การพูดถ้อยคำน่ารักกล่าวคำสุภาพไพเราะสมานสามัคคีก่อให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือตลอดจนถึงถ้อยคำที่มีประโยชน์เป็นธรรมอื่นๆ

3. อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติสิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่นอันได้แก่ การขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์และสนับสนุนส่งเสริมในทางศีลธรรม

4. สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลายอันได้แก่ความเป็นคนดีต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอปลายความมีใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้อื่นทุกเวลา และทุกกรณี

พระมูนทะวี วงวิจิดดี (2562) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีตามหลักความสงเคราะห์อันประกอบด้วยคุณธรรม 4 ประการ คือ

ทาน คือ การให้ปันสิ่งของที่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น

ปิยวาจา คือ ใช้ถ้อยคำวาจาที่ไพเราะพูดแต่เรื่องที่เป็นสาระเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

อัตถจริยา คือ ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยความเต็มใจ

สมานัตตตา คือ เป็นผู้ไม่ถือตัวเข้ากับคนได้ทุกระดับและเสมอต้นเสมอปลาย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2551) สังคหวัตถุ 4 หมายถึงสังคหพละ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษย์สัมพันธ์ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหารผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษย์สัมพันธ์ก็จะไม่มีคนมาช่วยทำงานเมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้

พระมหาบุญเพียร ปุญญวิริโย (แก้ววงศ์น้อย) (2544) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นผูกไมตรีเอื้อเฟื้อเกื้อกูลหรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันมีอยู่ 4 ประการดังนี้

1. ทาน คือ การให้ปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การเสียสละแบ่งปันช่วยสงเคราะห์ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพที่ไพเราะอ่อนหวานพูดด้วยความจริงใจ แนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุมีผลชักจูงในทางที่ดีงามแสดงความเห็นอกเห็นใจเป็นกำลังใจให้รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจอันดีสมานสามัคคีเกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่พูดหยาบคายก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ

3. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นให้ความช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายกิจการต่าง ๆ ด้วยการบำเพ็ญประโยชน์แก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอกันต่อคนทั้งหลายไม่เอาเปรียบร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลรวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

พระสำรวย ชินวโส (ตะปัน) (2558) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงสังคมเป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสมานสามัคคี สร้างความเกื้อกูลกันสร้างความผูกมิตรรักใคร่กลมเกลียวและเชื่อมสัมพันธ์กันของคนในสังคมซึ่งประกอบด้วย

ทาน คือ การให้การแบ่งปันสิ่งของที่ตัวเองมีอยู่แบ่งปันคนอื่นให้เขาพ้นจากความลำบาก

ปิยวาจา คือ การสื่อสารกันด้วยถ้อยคำที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

อัตถจริยา คือการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีมีคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันการร่วมกันทำงานตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้ดีที่สุดรวมถึงการสงเคราะห์การดูแลเอาใจใส่กวางตนให้เหมาะสมตามเวลาสถานที่และตำแหน่งหน้าที่ของตนเองการร่วมทุกข์ร่วมสุขระหว่างเพื่อนร่วมงานผู้บังคับบัญชาและองค์กร

สิริวัฒน์ ศรีเครือดง, ผศ.ดร (2551) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องสงเคราะห์ซึ่งกันและกันดังคำกล่าวที่ว่ายิ้มแย้มแจ่มใสตั้งในสนทนาเจรจาไพเราะสงเคราะห์เกื้อกูลและได้อธิบายใน หัวข้อ “การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ตามแนวพระพุทธศาสนาหลักธรรมสำหรับสั่งสอนสังคม”เพื่อให้มี มนุษย์สัมพันธ์มีความสุขดังนี้

1.ทาน การให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นถือเป็นหลักสำคัญเบื้องต้นเพราะการผูกใจกันนั้นต้องอาศัยหรือใช้การให้เป็นเบื้องต้นการให้ของเป็นการแสดงออกซึ่งไมตรีจิตผู้ให้ผู้รับย่อมพอใจการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กันนั้นเป็นความอบอุ่นของชีวิต

2. ปิยวาจา การเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานเป็นหลักปฏิบัติที่มีความสำคัญรองลงมาเพราะการให้อย่างเดียวยังไม่พอต่อการยึดเหนี่ยวน้ำใจจึงต้องใช้คำพูดที่ไพเราะช่วยยึดเหนี่ยวอีกด้วยอย่าพูดหยาบผรุสวาทให้ใช้คำพูดที่ไพเราะต่อกัน

3. อัตถจริยา ช่วยทางธุรการงานของผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอหรือต้องการความช่วยเหลือ

4. สมานัตตตา ความมีตนเสมอคือทำตัวให้เข้ากันได้เสมอต้นเสมอปลายไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน

พระครูใบฎีกาปรีชา โชติโก (ยอดสม) (2558) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเองหลักธรรมของสังคหวัตถุนี้หากผู้ใดยึดถือปฏิบัติเชื่อแน่ว่าจะเป็นที่ รักใคร่เคารพนับถือของเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไปคนไทยเรานั้นมักชอบจดจำถ้อยคำที่คล้องจอง กันจึงใคร่ขอเสนอคำที่จะทำให้จำได้ง่ายและเป็นคาถาสำหรับทำให้ตนเองเป็นที่รักใคร่ของบุคคล ทั่วไปคือโอบอ้อมอารี (ทาน)วจีไพเราะ (ปิยวาจา) สงเคราะห์ประชาชน (อัตถจริยา) วางตนเหมาะสม (สมานัตตตา)

พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง) (2560) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือหรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคมเป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเอง

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงสังคม เป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสมานสามัคคี เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาติ ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน หมายถึง การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งเป็นของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นไม่ตระหนี่ถี่เหนี่ยวไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียวการเสียสละการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนถึงการให้วิชาความรู้ และแนะนำคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์และเป็นการแสดงออกของไมตรีจิตของผู้ให้ผู้รับย่อมพอใจ

2. ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำน่ารัก วาจาดูดดื่มน้ำใจ หรือวาจา ซาบซึ้งใจคือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมหรับกาลเทศะ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียดเว้นจากการพูดคำหยาบเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อก่อให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ

3. อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การสงเคราะห์ทุกชนิด การดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การส่งเสริมกันให้เกิดผลสำเร็จของงานสนับสนุนส่งเสริมในทางศีลธรรม ช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม เอื้อเฟื้อช่วยทางธุรการงานของผู้อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ ต่อสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยความเต็มใจ

4. สมานัตตตา หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย การไม่เลือกปฏิบัติ เข้ากับคนได้ทุกระดับ ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันตลอดถึงวางตนเหมาะแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณีให้ความเสมอภาคปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียม

2.4.2 ความสำคัญของสังคหวัตถุ 4

สุจิตรา รณรื่น (2538) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ สังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เป็นหลักแห่งการให้เพื่ออนุเคราะห์ หมายถึง การให้เกื้อหนุนโอบอ้อมอารีด้วยเมตตาและการให้อุดหนุนเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ

กันด้วยความกรุณาคนที่มีทรัพย์คิดช่วยเหลือคนอื่นให้ตั้งตัวได้ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเพื่อเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติดังนั้นการให้เกื้อหนุนโอบอ้อมอารีกันด้วยเมตตาและการให้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณาจึงถือว่าให้เพื่ออนุเคราะห์

พระราชสุทธิญาณมงคล (จรัญ ชิตธมโม) (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสังคหวัตถุ 4 เป็นทางเกิดของสามัคคีมี 4 ข้อ คือ

1. ทาน คือ การให้ปันการให้ทานซึ่งกันและกันไม่หวงกันโดยการให้ทานแบ่งเป็นประเภทได้แก่ให้เพื่อการบูชาคุณให้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้และให้เพื่อเห็นแก่มนุษยธรรม

2. ปิยวาจา คือ พูดให้เขารัก ไม่พูดให้เขาเกลียดไม่ใส่ร้ายป้ายสี ต้องพูดให้เขารักเรียกว่าปิยวจจา ปิโย เทวมนุสสานัง

3. อัตถจริยา บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่านิ่งดูดาย อย่าเห็นแก่ตัว

4. สมานัตตตา เป็นการวางตนให้เหมาะสมเรียกว่าไม่ถือตัวตนว่าเราดีกว่าเขาได้แก่วางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เหมาะกับฐานะ เหมาะกับกาลเทศะที่ว่าเหมาะสมตำแหน่งหน้าที่นั้นหมายความว่าเรามีหน้าที่อย่างไรก็ไปปฏิบัติไปตามหน้าที่ ที่ว่าเหมาะสมกับฐานะนั้นคือใช้จ่ายทรัพย์ให้เหมาะสมกับฐานะก็คือ เข้าใจใช้จ่าย ไม่ฟุ่งเฟ้อ สุรุ่ยสุร่ายเกินไปแต่ก็ไม่ตระหนี่เกินไปจนเข้าขั้นทรมานตนเองที่ว่าเหมาะสมกับกาลเทศะนั้นหมายความว่าปฏิบัติกิจให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ สังคหวัตถุ 4 ว่าสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนหรือธรรมเพื่อให้ตนเป็นที่รัก เป็นที่ขอบใจของคนทั่วไปเป็นเครื่องสงเคราะห์โลกสงเคราะห์ช่วยเหลืองกันและกัน ยึดเหนี่ยวใจกันไว้เป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ประดุจสลักเพลาคุมรถที่แล่นไปอยู่ไว้ได้ สังคหวัตถุมี 4 ประการ คือ

1. ทาน แบ่งปันเอื้อเนื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งชันช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัย 4 ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปะวิทยา

2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟังชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นบอกเห็นใจให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสมานสามัคคีเกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้านแรงกาย และช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหา และช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา เอาตัวเข้ามา คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน กล่าวโดยสรุปการช่วยด้วยทุนด้วยสิ่งของหรือความรู้การช่วยด้วยถ้อยคำการช่วยด้วยกำลังคนการช่วยด้วยการร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาพฤติกรรมบำเพ็ญสงเคราะห์เป็นพฤติกรรมที่ยึดเหนี่ยวใจคนประสานหมู่ชนให้สามัคคี คือ พฤติกรรมนำประยุกต์ของสังคหวัตถุธรรม

อุเทน ลาพิงค์ และคณะ (2560) กล่าวว่าสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการดังนี้

1. ทาน หมายถึง การให้ การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกันซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุกๆคนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันอยู่ในด้านต่าง ๆ ในต้นวัตถุทรัพย์สินเงินทองเครื่องอุปโภคต่างๆใน

ด้านกำลังกาย ช่วยกระทำกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านวาจา พูดจาช่วยเหลือกันในเรื่องที่ควรพูด ในด้านสติปัญญาช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่าง ๆ การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่ทุกคนทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยต่างก็ควรจะมีทาน คือให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยก็ให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ด้วยจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการหรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย

2. ปียวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกันอันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแพงน้ำใจของผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียใจ เจ็บใจไม่สบายใจเพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนต้องมีสติควบคุมใจควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะก็คือสตินั้นเองดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

3. อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกายและกำลังทรัพย์ การทำตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่จะทำได้ เช่น ส่งเสริมจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดีการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้หมู่คณะ สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้าได้รับความสำเร็จในสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี

4. สมานัตตตา หมายถึง การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกันไม่เอาเปรียบร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกันไม่ถือเราถือเขารู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลือย่อมเกิดความสุขและความสามัคคีในหมู่คณะ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือแนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ในสังคม

ปัจจุบันสำหรับการมีส่วนร่วมในทางคณะสงฆ์ คือการที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเพื่อมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่และการมีส่วนร่วมที่ได้รับ

2.5 พื้นที่ในการวิจัย

1. ด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชน

สำนักงานเทศบาลตำบลคอนสาย ตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่บ้านม่วง ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่ 73.39 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,5922 ไร่ เนื้อที่ตำบลคอนสาย มีพื้นที่ตำบลตามประกาศ กระทรวงมหาดไทยประมาณ 4,5422 ไร่ หรือ 7.39 ตารางกิโลเมตร ห่างจากอำเภอกู่แก้ว ประมาณ 8 กิโลเมตรและมีแนวเขตติดต่อ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลค้อใหญ่ อำเภอกู่แก้ว และเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพังงู อำเภอหนองหาน

ทิศใต้ ติดกับเขตเทศบาลตำบลแชแล อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก ติดกับเขตเทศบาลตำบลกู่แก้ว อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันตก ติกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพังงู อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และเทศบาลตำบลแขแล อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลตาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

2. ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศทั่วไปของตำบลคอนสาย เป็นที่สูงทางด้านทิศใต้ของตำบลตั้งแต่หมู่ที่ 1,2,7,10,12,13 ลาดต่ำลงมา ทางทิศเหนือของตำบล คือ หมู่ที่ 3,4,5,6,8,9,11,14,15 ทำให้พื้นที่พางทิศใต้ของตำบลเป็นที่ลุ่มสสับดอนมีลักษณะลูกคลื่น ลอนเล็กส่วนตอนกลางบางส่วนและทิศเหนือของตำบลพื้นที่บางส่วนเป็นที่ลุ่ม และเป็นลูกคลื่นลอนตื้นสลับเพียงบางส่วน

3. ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลคอนสาย เป็นตำบลหนึ่งที่มีภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อน คือ มีช่วงแล้งและช่วงชื้นสลับกัน แต่สรุปแล้วช่วงแล้งมากกว่าหรือช่วงฤดูแล้งยาวนานกว่าสามารถแบ่งแยกฤดูออกเป็น 3 ฤดู ดังนี้

1. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม - ตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงต้นฤดูฝน ฝนจะตกมาก ในเดือนกรกฎาคมฝนจะทิ้งช่วงและในช่วงนี้จะทำให้มีโรคแมลงระบาดทำลายพืชที่ปลูกไว้เสียหายเป็นอัตราที่สูงพอควร

2. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม - กุมภาพันธ์ โดยใด้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะเย็นมากในช่วงเดือน ธันวาคม อุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส

3. ฤดูร้อน เริ่มปลายเดือน กุมภาพันธ์ - ปลายเดือนพฤษภาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเสียงไต้ ในช่วงเดือน เมษายน จะร้อนมากเพราะได้รับแสงแดดเต็มที่อากาศร้อนและแห้งแสงแดดจัด อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 32 องศาเซลเซียส

4. ลักษณะของดิน

สภาพโดยทั่วไปพื้นที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ประกอบด้วยชุดดินที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ชุดดินที่ 17, 20, 21, 35, 40 และ 49 โดยมีลักษณะโดยทั่วไป ปัญหาในการใช้ประโยชน์ ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช และการจัดการที่แตกต่างกัน

5. ลักษณะของแหล่งน้ำ

5.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

ห้วยไพจาน ใหลมาจากตำบลค้อใหญ่ไหลผ่านหมู่ที่ 10,13 และหมู่ที่ 8 ไหลลงสู่หนองหาน (ทะเลบัวแดง) อำเภอกุมภวาปี

ห้วยค้อน้อย เป็นลำห้วยที่ไหลลงสู่หนองหาน ทะเลบัวแดง) อำเกอกุมภวาปี อีกลำห้วยหนึ่งแต่เป็นลำห้วยเล็กๆ มีเพียง บ้านค้อน้อย เท่านั้นที่ได้รับประโยชน์

ห้วยพิมลและหัวยร่องแข้ เป็นลำห้วยที่ไหลมาจากตำบลบ้านจีต ใหลผ่านหมู่ที่ 4 และไหลลงสู่หนองหาน อำเภอกุมภวาปี

ห้วยซัน เป็นลำห้วยที่ใหลมาจากตำบลบ้านจีต หมู่ที่ได้รับผลประโยชน์มีเพียงบ้านม่วงหมู่ที่ 3

5.2 แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

หนองช้างคาว บ้านหนองช้างคาว หมู่ 7

สระ ก.ส.ข. บ้านคอนสาย หมู่ 8,11 บ้านม่วงหมู่ 3 บ้านโนนสะอาดหมู่

สระหนองแล้ง บ้านคำแคน หมู่ที่ 10

สระโครงการอีสานเขียว บ้านหนองบง หมู่ 12

สระหนองบัวทอง บ้านคำแก่นคูณ หมู่ 13

สระของ ร.พ.ช. บ้านค้อน้อย หมู่ 5

6. ลักษณะของไม้และป่าไม้

ไม้และป่าไม้ พื้นที่ป่าส่วนมากเป็นป่าไม้เบญจพรรณตามหัวไร่ปลายนาและป่าที่เกษตรกรปลูกขึ้นเพื่อการใช้สอย เช่น ยูคาลิปตัส กระถินเทพา ยางพารา ปลาม์น้ำมัน ป่าสักทอง เป็นต้น

7. ด้านการเมือง/การปกครอง

เขตเทศบาลตำบลคอนสาย ประกอบด้วย หมู่บ้านจำนวน 15 หมู่บ้าน ดังนี้

2.1 ตารางแสดงจำนวน หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	เนื้อที่ (ไร่)	อันดับ
1	โนนถั่วดิน	2,369	8
2	โนนสะอาด	2,539	5
3	ม่วง	1,753	14
4	คอนสาย	1,833	11
5	ค้อน้อย	4,968	1
6	ดอนสวรรค์	1,216	15
7	หนองช้างคาว	2,212	9
8	คอนสาย	2,577	4
9	คอนสาย	5,770	2
10	คำแคน	2,599	3
11	คอนสาย	2,202	10
12	หนองบง	2,407	7
13	คำแก่นคูณ	2,528	6
14	ม่วง	1,757	13
15	คอนสาย	1,714	12

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลคอนสาย 2566 -2570

8. ข้อมูลจำนวนประชากร

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงข้อมูลประชากร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวม
1	โนนถั่วดิน	182	341	364	705
2	โนนสะอาด	125	179	196	375
3	ม่วง	225	315	299	314
4	คอนสาย	169	315	276	591
5	ค้อน้อย	194	334	319	653
6	ดอนสวรรค์	104	212	189	401
7	หนองช้างคาว	182	288	287	575
8	คอนสาย	216	279	286	565
9	คอนสาย	242	420	399	819
10	คำแคน	181	316	283	599
11	คอนสาย	185	263	255	518
12	หนองบง	81	163	153	316
13	คำแก่นคูณ	64	104	104	208
14	ม่วง	255	432	439	871
15	คอนสาย	141	222	246	468
รวม		4,186	4,183	4,095	8,278

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลคอนสาย 2566 -2570

9. ด้านการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง

โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง

โรงเรียนประถมศึกษา (ขยายโอกาส) 1 แห่ง

การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน เทศบาลตำบลคอนสาย ได้รับการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ จากกรมศาสนา ทั้งด้านการบริหารจัดการ บุคลากรและด้านงบประมาณ รับถ่ายโอนทั้งสิ้น 3 ศูนย์และจัดตั้งเอง จำนวน 2 ศูนย์ รวมเป็น 5 ศูนย์

ตารางที่ 2.3 จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน
1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดป่าศิริวัฒนา
2	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดอัมพวัน
3	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดธาตุโพนเสมา
4	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดคำแคนแก่นคูณ

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน
5	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลคอนสาย

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลคอนสาย 2566 -2570

ในพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย มีโรงเรียนในพื้นที่ระดับประถมศึกษา 2 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง รวมทั้งหมด 3 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 2.4 จำนวนโรงเรียน

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน
1	โรงเรียนบ้านม่วงคอนสาย
2	โรงเรียนบ้านคำแคนแก่นคูณ
3	โรงเรียนบ้านหนองช้างคาวหนองบง

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลคอนสาย 2566 -2570

10. ด้านสาธารณสุข

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประชาชนกรส่วนมากมีสุขภาพที่ดี มีการคัดกรองสุขภาพให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคที่มักเกิดแก่ประชากรในชุมชน เช่นกัน ได้แก่ โรคความดัน เบาหวาน โรคไข้เลือดออก มือ-ปากเท้าในเด็ก และโรคอื่น ๆ อีกมาก มีสถิติเข้ารับการรักษาพยาบาส บัญหาคือประชาชนบางรายไม่ยอมไปคัดกรองหรือตรวจสุขภาพประจำปี การแก้ไขปัญหา คือ เทศบาลและหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล ได้ขัดกิจกรรมร่วมมือกันรณรงค์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่ง ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ต่อต้องเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีพื้นที่ตำบลคอนสายมีหน่วยงานด้านสารารณสุขสถาบบริการด้านสาธารณสุข ดังนี้

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลคอนสาย จำนวน 1 แห่ง
- สถานพยาบาลเอกชนจำนวน 5 แห่ง

11. ด้านอาชญากรรม

เทศบาลไม่มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น แต่มีเหตุการณ์ลักขโมยทรัพย์สิน ซึ่งเทศบาลก็ได้ดำเนินการป้องกันการเกิดเหตุส่วนมากครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติภัยอย่างถูกวิธีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปัญหาคือจากข้อมูลที่สำรวจพบว่าไม่มีครัวเรือนที่ไม่มีการป้องกันอุบัติเหตุอาชญากรรม วิธีการแก้ปัญหาของเทศบาลที่สามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่ และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด คือ การติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดที่เป็นที่สาธารณะติดตั้งสัญญาณไฟกระพริบทางร่วมทางแยกติตตั้งกระจกโค้งมลจุดเสียงรามทั้งใต้ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด จุดบริการ ในช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดหลายวันเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แต่ปัญหาที่พบเป็นประจำคือการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะในสถานที่จัดงานดนตรี งานมหรสพ เป็นปัญหาที่ชุมชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากการแก้ใขปัญหาคือการแจ้งเตือนให้ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานของตนประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงผลกระทบ ผลเสียหาย และการขอความร่วมมือไปยังผู้นำการขอกำลังจาก ตำรวจและผู้นำอปพร.เพื่อระงับเหตุไม่ให้เกิดครามรุ่นแรงแต่จะไม่ให้เกิดขึ้นเลยยังเป็นปัญหาที่ปัจจุบันไม่สามารถที่

จะแก้ไขได้ทั้งที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่ายเป็นเรื่องที่ทางเทศบาลจะต้องหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนต่อไปตามอำนาจหน้าที่ที่สามารถดำเนินการได้ ตำบลคอนสาย มีศูนย์บริการประชาชน (ตู้ยาม สภ กู่แก้ว) 3 แห่ง

12. ด้านยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลคอนสาย จากข้อมูลสถานีตำรวจภูธรกู่แก้ว ได้แจ้งให้กับเทศบาลทราบนั้นพบว่าในเขตเทศบาลมี ผู้ที่ติดยาเสพติดแต่เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นถือว่าน้อยและพบผู้ค้าจำนวนน้อย เหตุผลก็เนื่องมาจากว่าได้รับความร่วมมือกับทางผู้นำประชาชน หน่วยงานของเทศบาลที่ช่วยสอดส่องดูแลอยู่เป็นประจำการแก้ไขปัญหาของเทศบาลสามารถทำได้เฉพาะตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น เช่น การณรงค์ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเบาะแส การฝึกอบรมให้ความรู้ เช่น โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การอบรมแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบยั่งยืนถ้านอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ก็เป็นเรื่องของอำเภอหรือตำรวจแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เทศบาลก็ได้ให้ความร่วมมือโดยตลอดผลการสำรวจพบว่าประชาชนในเขตเทศพบว่

ผู้เสพยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 1.66 %

ผู้ค้ายาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 0.07 %

13. ด้านการสังคมสงเคราะห์

เทศบาลได้ดำเนินการด้านสงคมสังเคราะห์ ดังนี้

1) ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์

2) รับลงทะเบียนและประสานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

3) ประสานการทำบัตรผู้พิการ

4) ตั้งโครงการการจ้างนักเรียน/นักศึกษาทำงานช่วงปิดภาคเรียน

5) ตั้งโครงการช่วยเหลือประชาชนผู้ยากจนยากไร้รายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาสไร้ที่พึ่ง

14. ด้านการคมนาคม

- ถนนสายหนองหาน – กุมภวาปี (มีรถโดยสารประจำทางสองแถว ผ่าน)
- ถนนสายกู่แก้ว – กุมภวาปี (มีรถโดยสารประจำทาง สองแถว ผ่าน)
- ถนนจากทุ่งรื่น - อำเภอแก้ว (มีรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างบริการ)
- ถนนทุ่งรื่น – คำแคนแก่นคูณ (ไม่มีรถให้การบริการ)

15. ด้านการไฟฟ้า

การขยายไฟฟ้า ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนปัญหาคือไฟฟ้าส่องสว่างทางหรือที่สาธารณะยังไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่ที่มีความต้องการให้ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างนั้นยังไม่เป็นที่การขยายเขตไฟฟ้าเทศบาลจึงไม่สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกับถนนการแก้ปัญหาคือประสานความร่วมมือกันในหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่และหาวิธีการที่จะดำเนินการแก้ไขอย่างไรทั้งนี้เทศบาลก็ได้ตั้งบประมาณในส่วนนี้ไว้แล้ว และได้แจ้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงเหตุผลเพื่อที่จะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน

16. ด้านการประปา

การประปา เทศบาลมีกิจการประปาเป็นของเทศบาลเอง สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกหลังคาเรือนคิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ และมีน้ำใช้ตลอดปี ปัจจุบันประชาชนมีประปาใช้ ดังนี้

1) ประปา (น้ำดิบ) 9 แห่ง
2) ถังเก็บน้ำฝน 20 แห่ง
3) โอ่ง 2,000 ลิตร 3,102 ใบ

17. ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

การนับถือศาสนา ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย จะนับถือศาสนาพุทธ โดยมีศาสนสถาน จำนวน 17 แห่ง ดังนี้

1) วัดป่าศิริวัฒนา	หมู่ที่ 1 บ้านโนนถั่วดิน
2) วัดสว่างธรรมาวาส	หมู่ที่ 1 บ้านโนนถั่วดิน
3) วัดโพธิ์ศรีสมพร	หมู่ที่ 2 บ้านโนนสะอาด
4) วัดอัมพวัน	หมู่ที่ 3 บ้านม่วง
5) วัดธาตุโพนเสมา	หมู่ที่ 4 บ้านคอนสาย
6) วัดศรีบุญเรือง	หมู่ที่ 5 บ้านค้อน้อย
7) วัดโนนเดื่อ	หมู่ที่ 6 บ้านดอนสวรรค์
8) วัดสำราญ	หมู่ที่ 6 บ้านดอนสวรรค์
9) วัดป่าหนองช้างคาว	หมู่ที่ 7 บ้านหนองช้างคาว
10) วัดสว่างอรุณ	หมู่ที่ 7 บ้านหนองช้างคาว
11) วัดสว่างอารมณ์	หมู่ที่ 8 บ้านคอนสาย
12) วัดท่าเรือ	หมู่ที่ 9 บ้านคอนสาย
13) วัดป่าปฐพีบรรพต	หมู่ที่ 10 บ้านคำแคน
14) วัดป่าหนองบง	หมู่ที่ 12 บ้านหนองบง
15) วัดป่าหนองไฮเทพนิมิต	หมู่ที่ 13 บ้านคำแก่นคูณ
16) วัดอัมพวันวนาราม	หมู่ที่ 14 บ้านม่วง
17) วัดโนนม่วง	หมู่ที่ 15 บ้านคอนสาย

ปีพุทธศักราช 2565 มีพระภิกษุจำพรรษาในพื้นที่ 65 รูป สามเณร 5 รูป รวม 70 รูป

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมานพ จิตฺตสำโร (เสือแก้ว) (2555) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซี่ยงตึ๊ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1.ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซี่ยงตึ๊ง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านอัตถจริยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ด้านสมานัตตตา และด้านปิยวาจา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2.ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มต่อการ

นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซี่ยงตึ๊ง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประชาชน ที่มี เพศ อายุ และอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซี่ยงตึ๊ง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ อาสาสมัครกู้ภัยขาดความช่วยเหลือ ผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย ญาติและผู้อื่นอาสาสมัครกู้ภัยยังขาดวัตถุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการขาดความช่วยเหลือเช่นเครื่องมือช่วยเหลือความปลอดภัยแก่ผู้เจ็บและญาติมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคืออาสาสมัครกู้ภัยควรให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บผู้ป่วยญาติและผู้อื่นด้วยวัตถุอุปกรณ์ที่ทันสมัยเช่นเครื่องช่วยเหลือความปลอดภัยแก่ผู้เจ็บผู้ป่วยญาติและผู้อื่น

พระสุนทร ธมฺมวโร (บุญคง) (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระพบว่าการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนองสนมมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนม เป็นอย่างดีเมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยวาจา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนหนองสนม พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอพูดให้กำลังใจเพื่อนบ้านไม่ตำหนิ ด้านอัตถจริยา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสาสามารถช่วยเหลือชุมชนอื่น ๆ ได้ตลอดเวลาความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรีผู้สูงอายุและผู้พิการแบ่งปันความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชน วัดหนองสนม จังหวัดระยอง มี การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันในชุมชนปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอัตถจริยาอยู่ในระดับมากทั้งหมด ตามลำดับผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ 4 ของพนักงาน โรงพยาบาลกรุงเทพกับความผูกพันต่อองค์การ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกโดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ใน ระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านปิยยวาจา และสมานัตตตา และอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านทาน และอัตถจริยา พระครูประทีปธรรมารักษ์

ประพันธ์ พนฺธุธมฺโม) (2559) ได้วิจัยเรื่อง“การบริหารงานวิชาการ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย คือความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและผลการ

เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ และตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้บริหารและครูที่มีอายุระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะต่อการ บริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียนสังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านทาน โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดบรรยากาศห้องเรียนให้เหมาะสมกับบางรายวิชาที่สอน และจัดทัศนศึกษาตามสถานการณ์จริงในเนื้อหาบางรายวิชา ด้านปิยวาจา ผู้บริหารควรอธิบายงานวิชาการด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานและชัดเจน และควรชี้แจงนโยบายในงานวิชาการต่าง ๆ แก่ครูโดยใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวยไม่รวบรัดตัดตอนจนทำให้ไม่เข้าใจในนโยบาย ด้านอัตถจริยา โรงเรียนควรจัดหาวิทยากรพิเศษมาบรรยายเพิ่มเติมความรู้บางรายวิชาควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับรายวิชาควรจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ควรจัดหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ทำแผนในการจัดกาเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับโรงเรียน และควรจัดการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ด้านสมานัตตตาโรงเรียนควรจัดการบุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผลตามสาระการเรียนรู้ ควรจัดประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความพร้อมเรียนและความก้าวหน้าต้นและควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญกำหนดวิธีการเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสม

พระครูใบฎีกาปรีชาโชติโก (ยอดสม) (2558) ได้วิจัยเรื่องการบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตเสื่อจันทบูร จังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา อยู่ในระดับมากทุกด้าน จำแนกข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุระดับ การศึกษาสถานภาพรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติระดับ 0.05 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับการพัฒนาของกลุ่มผู้ผลิตเสื่อจันทบูร จังหวัดจันทบุรีพบว่า สมาชิกไม่ค่อยจะมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม สมาชิกบางคนใช้วาจาไม่ค่อยสุภาพในการสนทนาและปฏิบัติงานสมาชิกไม่ค่อยขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและข้อเสนอแนะ คือ การให้การบริจาคสิ่งของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันภายในกลุ่มควรใช้คำพูดให้สุภาพและคำพูดที่มีประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกได้รับฟังความคิดเห็นและเปิด โอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประชุม

พระปลัดบัวศรี ฐิตวีริโย (ผ่านสำแดง) (2560) ได้ทำการวิจัยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา รองลงมาคือการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยาและการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทานผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีการปฏิบัติสูงกว่าครูผู้สอนเมื่อจำแนกตาม

ระดับการศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มนตรี กัลชาญพันธ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการให้บริการของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ผลวิจัยพบว่ารวมรายด้านโดยภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก($\bar{x}$ = 4.18 SD = .20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปฏิบัติมากเป็น อันดับหนึ่ง ได้แก่ด้านอัตถจริยา ($\bar{x}$ = 4.21, SD=.20) รองลงมาคือด้านทาน ($\bar{x}$ = 4.19, SD =.23) ด้านสมานัตตา ($\bar{x}$ = 4.19, SD = .21) และด้านปิยวาจา ($\bar{x}$ = 3.52, SD= .19) ตามลำดับแนวทางการพัฒนาการให้บริการของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้ 1. ด้านทาน ควรเพิ่มจุดบริการน้ำดื่มมีห้องน้ำสำหรับลูกค้า และผู้สูงอายุ คนพิการ 2. ด้านปิยวาจา ควรมีพนักงานประชาสัมพันธ์อธิบายขั้นตอนการใช้บริการให้เพียงพอต่อ การบริการลูกค้า 3. ด้านอัตถจริยา ควรจัดให้มีช่องทางติดต่อขอคำให้คำปรึกษาแก้ไข ปัญหาภาระหนี้สิน ทั้งในระบบและนอกระบ ไว้บริการลูกค้า 4. ด้านสมานัตตตา ควรมีเครื่องจับบัตรคิวที่ทันสมัยไว้อำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ

พระครูใบฎีกาสะอาด ปญญาทีโป (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมี ส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์สามารถตัดสินใจดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้ทันที โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชนและชุมชนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนประชาชนให้การยอมรับและสนับสนุน ควรดำเนินการเชิงรุกต่อไปพระสงฆ์สามารถควบคุมโครงการให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และสามารถ ขยายโครงการต่อไปในระยะยาวได้ และได้โอกาสเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกพระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.05, S.D. =0.616) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากการวิเคราะห์เบื้องต้น ในด้านการเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{x}$= 4.25, S.D. = 0.713) รองลงมาคือการเข่าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ($\bar{x}$= 4.09, S.D. = 0.720) ถัดมาคือการเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ ($\bar{x}$= 4.05, S.D. = 0.753) และสุดท้ายคือการเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ ($\bar{x}$= 3.38 S.D. = 3.83) ตามลำดับ

เริงฤทธิ์ พลนามอินทร์ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาด้านวัตถุพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาภายในบริเวณวัดเป็นสำคัญ ได้แก่ จัดสร้างห้องน้ำ ห้องส้วม และถังเก็บน้ำฝนเพื่อการจัดการด้านโภชนาการและสุขภาพ อนามัย จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อให้การศึกษาแก่บุคคลทุกวัยทุกระดับ การอนุรักษ์ป่าไม้ รวมทั้งการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดและสร้างศาลาการเปรียญเพื่อสาธารณูปการ ส่วนนอกวัดได้บริจาคเงิน

เป็นกองทุนการศึกษาหรือสมทบทุนอาหารกลางวันและสนับสนุนการก่อสร้างศาลาประชาคมในตำบลและหมู่บ้าน

2. การพัฒนาด้านจิตใจพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้อบรมประชาชนในการสวดมนต์รักษาศีลพอ ๆ กับการแสดงพระธรรมเทศนาในวันพระอบรมโดยใช้คำคมอุทาหรณ์และสุภาษิตประกอบตามโอกาสอันควร จากกลุ่มคนส่วนน้อยไปสู่กลุ่มคนส่วนใหญ่รวมทั้งแนะนำและชักชวนให้ลด ละ เลิก อบายมุขอีกด้วย

3. การพัฒนาด้านสังคมพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้ช่วยกระตุ้นจิตใจประชาชนให้กระทำความดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ร่วมประชุมและให้ข้อเสนอแนะการทำงานแก่คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อสร้างความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชน

พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก วุฒิ เปรียญธรรม 1-2 เปรียญธรรม 3 วุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรีมีพรรษามากกว่า 30 พรรษา มีตำแหน่งเจ้าอาวาสและระยะจำพรรษาอยู่ในวัดปัจจุบันมากกว่า 20 ปี การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลางส่วนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ใน การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก 53

พระมหาฉันทยา คนเจน (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต เป็นการมีส่วนร่วมเชิงรุกในฐานะเป็นกัลยาณมิตรผู้สนับสนุนส่งเสริม คิดริเริ่ม เป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวเชื่อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งพาช่วยเหลือกัน และมีความคิดสร้างสรรค์ ความเห็นชอบ ตามหลักโยนิโส มนสิการ ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น ผลที่เกิดกับคนในกลุ่มมีทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม เช่น กลุ่มมีการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันที่สำคัญ คือ การเอาเงินกลุ่มที่ เหลือไปซื้อที่ดินเพื่อไว้เป็นที่ทำกินของสมาชิกกลุ่มที่ยากจนไม่มีที่ดิน การนำเงินกลุ่มที่เหลือจัดตั้งโรงยางเพื่อให้สมาชิกกลุ่มนำยางมารวมกันเพื่อการต่อรองจากพ่อค้า ในทางเศรษฐกิจพบว่าคนในกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์ ที่พระอาจารย์สุบินมีส่วนร่วมและเป็นตัวเชื่อมนั้นมีจำนวนคนที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นในขณะจำนวนผู้มีหนี้สินยังมีอยู่มากแต่สามารถที่จะจ่ายได้ตามกำหนดการออมเพิ่มขึ้นในขณะที่การกู้ยืมลดลงส่วนมากเงินที่ได้จากกลุ่มจะนำไปใช้ในการบริโภคการออมและการผลิตลงทุนในทางสังคมพบว่าคนในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีการสะสมทุนทางสังคมหลายรูปแบบโดยมีกระบวนการดำเนินการด้านโครงสร้างและมโนทัศน์เป็นตัวกำหนดชี้วัดทุนทางสังคมของแต่ละกลุ่มโดยกลุ่มหนึ่งอาจมีทุนทางสังคมด้านความซื่อสัตย์ความสามัคคีในอัตราที่สูงขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งอาจมีทุนทางสังคมด้านการช่วยเหลือแบ่งกันความรับผิดชอบในอัตราที่สูงเป็นต้น

พระครูนนท มงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนา สังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมภาพรวมอยู่ในอยู่ในระดับมาก ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากส่วนด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลางผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการ

ต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุพรรษา ระยะเวลาที่จำพรรษาระดับการศึกษาและตำแหน่งทางคณะสงฆ์ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมท้องถิ่นตามความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกัน ปัญหายาเสพติดในท้องถิ่น 2) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้คือด้านการศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด ในชุมชน 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาโยธิน โยธิโก (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเชิงคุณค่าในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการพัฒนากาย (พัฒนาอินทรีย์ 6) การพัฒนา จิต จิตภาวนา) และการประพฤติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาด้าน สังคมในการอยู่ร่วมกัน และปัญหาด้าน เศรษฐกิจและรายได้ให้ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติ เพื่อความดี ความถูกต้องทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นปกติสามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุขและเหมาะสมกับตนเอง 2) วัดส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความพร้อมในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมความสะอาดให้มีความเป็น สัดส่วน สะดวกสบาย สงบร่มรื่น พระสงฆ์ได้สร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุครบทั้ง 4 ด้านคือ การส่งเสริมสุขภาพกาย การส่งเสริมสุขภาพจิต การส่งเสริมสุขภาพสังคม และการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ โดยการใช้กระบวนการและกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 5 ด้าน คือ การสวดมนต์และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนา ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพและการสร้างรายได้การส่งเสริมการออมทรัพย์ และจัดสวัสดิการการส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการและการออกกำลังกายและการส่งเสริมการปลูกพืช สมุนไพรเป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแผ่และการสาธารณะ สงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย 3) ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งในด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ ด้านความร่วมมือ และการสร้างเครือข่าย ดังนั้นจึงต้องพัฒนากามีส่วนร่วมของพระสงฆ์โดยการสร้างเครือข่ายการทำงานแบบพหุภาคี การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนามาส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์ภาคีเครือข่ายประสานงานระหว่างวัดกับชุมชนและหน่วยงานราชการให้มีความคล่องตัวและบูรณา

การกับหลักการพระพุทธศาสนามาเพื่อพัฒนาหลักศรัทธาและปัญญาให้สังคมเกิดความยั่งยืนและเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นและสังคมไทยอย่างสันติสุข

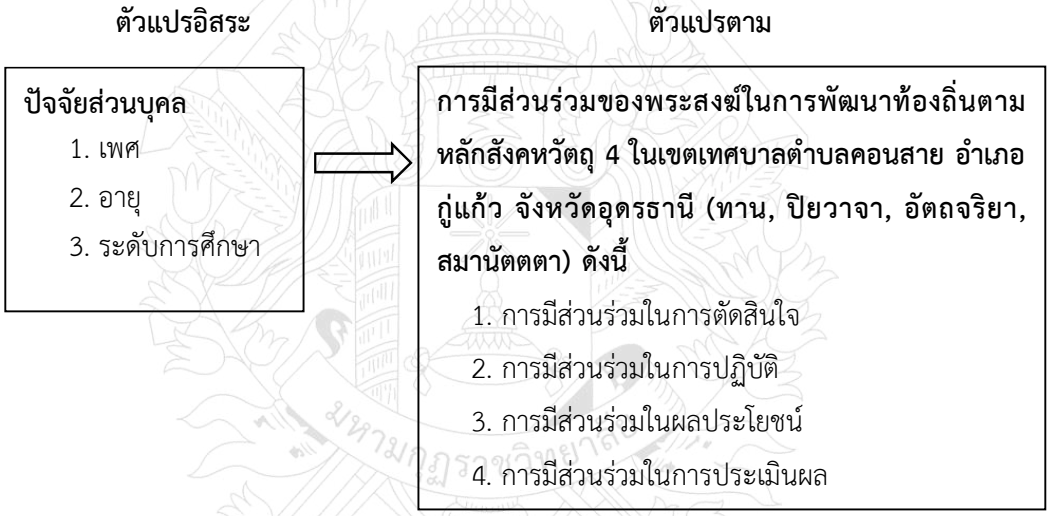
พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนก ตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบล ยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5,220 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร็จซี่ และมอร์แกน ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.897 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุดของเชฟเฟ่ (Schefft's method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มี ค่าเฉลี่ย มากสุด ($\bar{x}$ = 4.00) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}$ = 3.95) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{x}$ = 3.94) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{x}$ = 3.78) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{x}$ = 3.76) และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความ คิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าประชาชนได้เสนอแนะการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคม ได้แก่พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรักใคร่สามัคคีกันในท้องถิ่น ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม ได้แก่พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวนในท้องถิ่นเพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างที่ดีและนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในท้องถิ่น และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน และฟื้นฟูอนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน จากเอกสารงานวิจัยที่ได้ทบทวนมาดังกล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันสำหรับการมีส่วนร่วมในทางคณะสงฆ์ คือการที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเพื่อมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่และการมีส่วนร่วมที่ได้รับ

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงปริมาณเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี 1) เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยการศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 4,095 คน เพศหญิง จำนวน 4,095 คน รวมจำนวนทั้งหมด 8,278 คน (สถิติรวบรวมข้อมูลจากกรมการปกครอง ณ วันที่ 15 มีนาคม ปี พ.ศ. 2565) รายละเอียดการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ผู้วิจัยทำการศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน ที่มีสัญชาติไทย อยู่ในทะเบียนราษฎร์ อยู่ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเริง จันทรสุวรรณ, 2547 : 38) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 คน(สถิติรวบรวมข้อมูลจากกรมการปกครอง ณ วันที่ 15 มีนาคม ปี พ.ศ. 2565) รายละเอียดการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกจากเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8,278 คน อายุ 18 ปีถึง อายุ 61 ปี ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเริง จันทรสุวรรณ, 2547: 38) ดังนี้

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร $n = \frac{N}{1+N(e)^2}$

เมื่อ n = ขนาดของหน่วยตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ระดับความคลาดเคลื่อนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร N = 8,278 คน

e = 0.05

แทนค่า $n = \frac{8,278}{1+8,278\ (0.05)^2}$

$= \frac{8,278}{1+8,278\ (0.0025)}$

n = 376 คน

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 376 คน

3.2.1 ดำเนินการหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรดังแต่ละตำบล ในตารางที่ 3.1

ด้วยสูตร

$$\frac{\text{จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{ประชากรในหมู่บ้าน}}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$$

เช่น ประชาชน หมู่ที่ 1 บ้านโนนถั่วดิน (376 x705)/8,278 = 37 คน

จะได้จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษารายหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3.2.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
1	โนนถั่วดิน	705	32
2	โนนสะอาด	375	17
3	ม่วง	614	28
4	คอนสาย	591	27
5	ค้อน้อย	653	30
6	ดอนสวรรค์	401	18
7	หนองช้างคาว	575	26
8	คอนสาย	565	26
9	คอนสาย	819	37
10	คำแคน	599	27
11	คอนสาย	518	24
12	หนองบง	316	14
13	คำแก่นคูณ	208	9
14	ม่วง	871	40
15	คอนสาย	468	21
	รวม	**8,278**	**376**

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านแล้ว จึงสุ่มรายชื่อประชาชนในแต่ละหมู่บ้านดังกล่าว โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากจนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้ประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือของลิเคิร์ท (Likert) และคำแสง ทะลังสี (2546, หน้า 12 - 13; อ้างถึงใน วรเทพ เวียงแก และคณะ, 2559ก, หน้า 19 - 20) แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ

3.3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

3.3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

1) เพศ

2) อายุ

3) ระดับการศึกษา

ข้อคำถามเป็นลักษณะการตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นคำถามปลายปิด(Close Ended Questionnaires)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะ ของเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระดับคะแนน (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบคำถาม 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น
2. การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะจริงใจ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์
3 การช่วยเหลือกันการสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์
4 การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น
5 ในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชน ท้องถิ่นในด้าน อื่น ๆ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended Question) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2 ด้านการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงาน
3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4.ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิลผล

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตรวจสอบเอกสาร หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ

3.4.2. ประมวลความรู้ที่ศึกษาเป็นแนวความคิด กำหนดขอบเขตและกำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา

3.4.3.สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างเครื่องมือลักษณะตรวจสอบรายการและประเมิน 5 ระดับ สอบถามการมีส่วนร่วมและข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

3.4 4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4.5 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงและครอบคลุมเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ได้แก่

1) ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล
การศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2) ดร.อภิชิต เหมือยไธสง
การศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
3) ดร.อัครเดช นีละโยธิน
การศึกษา ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

แล้วนำผลการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruency) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ข้อนั้นใช้ได้

3.4.6 นำแบบสอบถามและคำถามปลายเปิดไปทดลองใช้ (Try - Out) กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา คือ (Coefficient Alpha) ของครอนบาค ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค .874

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และหาความเชื่อมั่นแล้วนำไปใช้กับกลุ่มประชากรจริง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี 376 คน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยเดินทางไปที่เทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 คน การดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความร่วมมือถึงนายกเทศมนตรีตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

2. ผู้วิจัยได้ติดต่อประธานชุมชมชนในแต่ละหมู่บ้านเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3. ทำการซักซ้อมความเข้าใจกับผู้ร่วมที่จะไปแจกแบบสอบถามทั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคอนสาย เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยพร้อมกับอธิบายแบบสอบถามโดยละเอียดเพื่อช่วยให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

5. ในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยทำการติดต่อกับผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้นำในพื้นที่ก่อนลงพื้นที่จริงในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี เพื่อที่จะได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แต่ละหมู่บ้านจะได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถตอบได้เอง ผู้วิจัยและทีมงานจะใช้การอ่านแบบสอบถามให้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ

7. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตาม จำนวน 376 ชุด ตามที่กำหนดของกลุ่มตัวอย่าง

8. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามว่ากลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์มีดังนี้

1.ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในเครื่องมือที่ได้รับคืนมา

2. แจกนับแบบสอบถามตามข้อ 1 และตรวจให้คะแนนแต่ละฉบับเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. นำผลการแจ้งนับและคะแนนมาหาค่าทางสถิติ ดังนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วเสนอแบบความเรียง

3.2 การมีส่วนร่วมของของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 การทดสอบสมมุติฐาน เป็นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะตามปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษาใช้สถิติทดสอบที (t-test) และ One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงข้อเสนอแนะ ปัญหาและแนวทางแก้ไข การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมข้อมูลทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นแล้วเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3.7 การวัดค่าตัวแปร

3.7.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ แบ่งเป็น

(1) ชาย (2) หญิง

2. อายุ แบ่งเป็น

(1) ต่ำกว่า 21 ปี (2) 21 – 40 ปี

(3) 41 – 60 ปี (4) มากกว่า 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น

(1) ระดับประถมศึกษา (2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (4) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

3.7.2 ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	ระดับคะแนน	5
มาก	ระดับคะแนน	4
ปานกลาง	ระดับคะแนน	3
น้อย	ระดับคะแนน	2
น้อยที่สุด	ระดับคะแนน	1

โดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการแปลผล

ค่าเฉลี่ย	**แปลผล**
4.51 – 5.00	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและคำตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ง จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ตัวแปรอิสระ ที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

3.9 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางและบรรยายประกอบใต้ตาราง

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และ การทดสอบสมมติฐานการศึกษา ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ผลการศึกษามีดังนี้ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	133	35.37
หญิง	243	64.63
รวม	**376**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 66.63 และเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.37

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ระดับอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 21 ปี	72	19.15
21 – 40 ปี	104	27.66
41 – 60 ปี	154	40.96
มากกว่า 60 ปี	46	12.23
รวม	**376**	**100.00**

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ระดับอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 21 ปี	72	19.15
21 – 40 ปี	104	27.66
41 – 60 ปี	154	40.96
มากกว่า 60 ปี	46	12.23
รวม	**376**	**100.00**

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามอายุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับอายุ 41 – 60 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.96 รองลงมาคือ ระดับอายุ 21 – 40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.66 ระดับอายุต่ำกว่า 21 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.15 และน้อยที่สุดคือ อยู่ในระดับอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.23

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	106	28.19
มัธยมศึกษาตอนต้น	128	34.04
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	87	23.14
ปริญญาตรีขึ้นไป	55	14.63
รวม	**376**	**100.00**

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 34.04 รองลงมาคือ ประถมศึกษา จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.19 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 23.14 และน้อยที่สุดคือ ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะข้อมูลทั่วไปปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ข้อ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการตัดสินใจ	4.34	0.49	มาก
2. ด้านการดำเนินการ	4.41	0.54	มาก
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4.33	0.52	มาก
4. ด้านการประเมินผล	4.51	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	**4.40**	**0.20**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามหลักสังคหวัตถุ 4	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือในการจัดประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน	4.13	0.93	มาก
2. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน	4.21	0.76	มาก
3. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำในการพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาลศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาชุมชน	4.36	0.75	มาก
4. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำประชามติเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในชุมชน	4.45	0.74	มาก
5. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำส่งเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง	4.55	0.74	มากที่สุด
โดยรวม	**4.34**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำส่งเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำประชามติเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำในการพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาลศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือในการจัดประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลให้คำแนะนำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง	4.55	0.76	มากที่สุด
2. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำประชาชนใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยสม่ำเสมอ	4.55	0.75	มากที่สุด
3. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนดูแลสาธารณะประโยชน์ของชุมชนตามนโยบายสนับสนุนกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายโดยตลอด	4.43	0.82	มาก
4. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านสนับสนุนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อยางต่อเนื่อง	4.30	0.88	มาก
5. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง	4.23	0.89	มาก
โดยรวม	**4.41**	**0.54**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลให้คำแนะนำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำประชาชนใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยสม่ำเสมอ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนดูแลสาธารณะประโยชน์ของชุมชนตามนโยบายสนับสนุนกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายโดยตลอด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านสนับสนุนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

อยางต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ตามหลักสังคหวัตถุ 4	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้บำเพ็ญประโยชน์รักษาสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นปกป้องพระพุทธศาสนาสืบสานภูมิปัญญา โดยตลอด	4.26	0.88	มาก
2. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือ เกื้อกูล จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชน อย่างต่อเนื่อง	4.27	0.85	มาก
3. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อมีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์และชุมชน	4.28	0.89	มาก
4. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยตลอด	4.40	0.84	มาก
5. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด	4.42	0.86	มาก
โดยรวม	**4.33**	**0.52**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยตลอด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อมีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์และชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือ เกื้อกูล จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชน อย่างต่อเนื่องและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำเสนอข้อคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.85	มาก
2. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมแนะนำส่งเสริมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาลโดยตลอด	4.49	0.81	มาก
3. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของเทศบาลสนับสนุนแผนจากงบประมาณที่ใช้อย่างต่อเนื่อง	4.47	0.83	มาก
4. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชนเพียงใด	4.55	0.77	มากที่สุด
5. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง	4.62	0.71	มากที่สุด
โดยรวม	**4.51**	**0.45**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชนเพียงใด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมแนะนำส่งเสริมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาลโดยตลอด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของเทศบาลสนับสนุนแผนจากงบประมาณที่ใช้อย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง

4.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA)

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: ประชาชนในเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนในเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดย Independent Samples t-test ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก H0 ก็ต่อเมื่อ Sig (2-tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ

(n = 376)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4	**เพศชาย**		**เพศหญิง**		**t**	**sig.**
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.33	.44	4.34	.51	-.219	.826
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.32	.53	4.46	.53	-2.437*	.015
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.33	.49	4.32	.53	.078	.938
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.41	.49	4.56	.41	-3.240*	.001
โดยรวม	3.48	.19	3.54	.13	**-3.625***	**.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.9 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการ Independent Samples t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: ประชาชนในเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนในเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดยใช้ One -Way ANOVA ใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปที่เป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐาน ก็ต่อเมื่อ Sig (2 tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ

(n = 376)

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามอายุ	ระหว่างกลุ่ม	.305	3	.102	4.266*	.006
	ภายในกลุ่ม	8.861	372	.024		
	รวม	9.166	375			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนในทุกอายุ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 376)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	.054	3	.018	.075	.973
	ภายในกลุ่ม	89.155	372	.240		
	รวม	89.209	375			
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.164	3	.721	2.548	.056
	ภายในกลุ่ม	105.314	372	.283		
	รวม	107.477	375			

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.193	3	.064	.239	.869
	ภายในกลุ่ม	100.212	372	.269		
	รวม	100.405	375			
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	1.375	3	.458	2.333	.074
	ภายในกลุ่ม	73.087	372	.196		
	รวม	74.462	375			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในทุกระดับอายุ มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบเพื่อหาว่าระดับอายุคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามอายุ

(n = 376)

อายุ	ต่ำกว่า 21 ปี	21 - 40 ปี	41 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
ต่ำกว่า 21 ปี	-	.03269	-.13312	-.12391
21 - 40 ปี	-	-	-.16581*	-.15661
41 – 60 ปี	-	-	-	.00920
มากกว่า 60 ปี	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า ประชาชนที่อายุ 21 - 40 ปี กับ 41 – 60 ปี มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามอายุ

(n = 376)

อายุ	ต่ำกว่า 21 ปี	21 - 40 ปี	41 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
ต่ำกว่า 21 ปี	-	.03462	.00909	-.16522*
21 - 40 ปี	-	-	-.02552	-.19983*
41 – 60 ปี	-	-	-	-.17431*
มากกว่า 60 ปี	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า ประชาชนที่อายุต่ำกว่า 21 ปีกับมากกว่า 60 ปี ประชาชนที่อายุ 21 - 40 ปีกับมากกว่า 60 ปี และประชาชนที่อายุ 41 – 60 ปีกับมากกว่า 60 ปี มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H0: ประชาชนในเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนในเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าโดยใช้ One -Way ANOVA ใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปที่เป็นอิสระกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐาน ก็ต่อเมื่อ Sig (2 tailed) น้อยกว่า .05 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 376)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามระดับการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	.232	3	.077	3.222*	.023
	ภายในกลุ่ม	8.934	372	.024		
	รวม	9.166	375			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยแยกเป็นรายด้าน

(n = 376)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.411	3	.470	1.992	.115
	ภายในกลุ่ม	87.798	372	.236		
	รวม	89.209	375			
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.297	3	.432	1.514	.210
	ภายในกลุ่ม	106.181	372	.285		
	รวม	107.477	375			
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.362	3	.121	.449	.718
	ภายในกลุ่ม	100.043	372	.269		
	รวม	100.405	375			
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	4.831	3	1.610	8.603*	.000
	ภายในกลุ่ม	69.631	372	.187		
	รวม	74.462	375			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบเพื่อหาว่าระดับอายุคู่ใดที่มีความแตกต่างกันด้วยวิธี LSD

ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 376)

อายุ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	ปริญญาตรีขึ้นไป
ประถมศึกษา	-	.16710	.08872	.35221*
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-.07838	.18511*
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	.26349*
ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามอายุ ด้วยวิธี LSD พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับ ปริญญาตรีขึ้นไป ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น กับ ปริญญาตรีขึ้นไป และประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กับ ปริญญาตรีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐาน	โดยรวม	ด้านการตัดสินใจ	ด้านการดำเนินการ	ด้านการรับผลประโยชน์	ด้านการประเมินผล
1. เพศ (T-test)	-3.625*	-.219	-2.437*	.078	-3.240*
2. อายุ (F-test)	4.266*	.075	2.548	.239	2.333
3. ระดับการศึกษา (F-test)	3.222*	1.992	1.514	.449	8.603*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 สรุปได้ว่า เมื่อทดสอบสมมติฐานของประชาชนที่ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

จากการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านข้อเสนอแนะและความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมมากสุด ได้แก่ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำส่งเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อเสนอแนะน้อยสุด ด้านการดำเนินงานมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมมากสุด ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์ควรจัดให้วัด เป็นศูนย์รวมในการเผยแพร่หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ส่วนพระสงฆ์ควรชักชวนประชาชนในการ บริจาคเงิน เพื่อใช้ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ ของผู้ด้อยโอกาส หรือผู้สูงอายุ มีข้อเสนอแนะ น้อยสุด ด้านการรับผลประโยชน์ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมมากสุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรม ให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็ก และเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ส่วนพระสงฆ์ควร จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้กับเยาวชน และประชาชนที่สนใจ มีข้อเสนอแนะน้อยสุด ด้านการประเมินผล มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมมากสุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการให้วัดเป็นแหล่งปลอดยาเสพติด รองลงมา ได้แก่ พระสงฆ์

ควรนำธรรมะ มาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคให้แก่ประชาชน ส่วนพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการบำบัดเยาวนและประชาชนผู้ติดยาเสพติด มีข้อเสนอแนะน้อยสุดด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมมากสุด ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน ส่วนพระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน มีข้อเสนอแนะน้อยสุด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 1) เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจนแน่นอน โดยการแทนค่าในสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ ที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 66.63 และเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.37 มีอายุ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่วนมากอยู่ในระดับอายุ 41 – 60 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.96 รองลงมาคือ ระดับอายุ 21 – 40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.66 ระดับอายุต่ำกว่า 21 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.15 และน้อยที่สุดคือ อยู่ในระดับอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.23 มีระดับการศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 34.04 รองลงมาคือ ประถมศึกษา จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.19 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 23.14 และน้อยที่สุดคือ ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63

5.1.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพอสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำส่งเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำประชามติเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำในการพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาล ศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือในการจัดประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลให้คำแนะนำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำประชาชนใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยสม่ำเสมอ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนดูแลสาธารณะประโยชน์ของชุมชนตามนโยบายสนับสนุนกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายโดยตลอด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านสนับสนุนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อยางต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยตลอด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อมีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์และชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือ เกื้อกูล จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชน อย่างต่อเนื่องและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความ

คิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชนเพียงใด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมแนะนำส่งเสริมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาลโดยตลอด พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของเทศบาลสนับสนุนแผนจากงบประมาณที่ใช้อย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง

5.1.3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ใน เขตตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ได้ผลการเปรียบเทียบดังนี้

1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม แตกต่างกัน

2) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนในทุกอายุ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม แตกต่างกัน

3) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในทุกระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวม แตกต่างกัน

5.1.4 สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางการมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการตัดสินใจ ได้แก่ พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการดำเนินการ ได้แก่ พระสงฆ์ในชุมชนควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง และควรสนับสนุนกิจกรรมที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น

3) ด้านการรับผลประโยชน์ ได้แก่ พระสงฆ์ควรช่วยเหลือเกื้อกูล จัดให้เป็นวัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน

4) ด้านการประเมินผล ได้แก่ พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านพัฒนาชุมชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี” ในแต่ละด้านซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลเชื่อมโยง กับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยสังคหวัตถุ 4 ในตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในชุมชนโดยการให้ความช่วยเหลือในการจัดประชุม เพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน ช่วยในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน อนุเคราะห์ช่วยประชาชนในการทำประชามติและในการอบรม สั่ง สอน ธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ชักชวนให้ประชาชนรวมพลังเพื่อการ พัฒนาชุมชนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และอำนวย ความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการ จัดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระสุนทร ธมฺมวโร (บุญคง) (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระพบว่าการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนองสนม มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนม เป็นอย่างดีเมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยวาจา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนหนองสนม พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอพูดให้กำลังใจเพื่อนบ้านไม่ตำหนิ ด้านอัตถจริยา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสาสามารถช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ได้ตลอดเวลาความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรีผู้สูงอายุและผู้พิการแบ่งปันความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชน วัดหนองสนม จังหวัดระยอง มี การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องมี

ความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

2. ด้านการดำเนินการ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีการอบรม สั่งสอน ให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม จัดตั้งองค์กรชุมชน ชักชวนให้ร่วม มีส่วนร่วมกับเทศบาลโดยการให้คำปรึกษาโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ด้วยวาจาที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนสาธารณประโยชน์ของชุมชนตามนโยบายสนับสนุนกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอัตถจริยาอยู่ในระดับมากทั้งหมดตามลำดับผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ 4 ของพนักงาน โรงพยาบาลกรุงเทพกับความผูกพันต่อองค์การ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกโดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ใน ระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านปิยยวาจา และสมานัตตตา และอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านทาน และอัตถจริยา พระครูประทีปธรรมารักษ์

3. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรม เนื่องใน วันสำคัญต่างๆ สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิต จัดให้วัด เป็นศูนย์กลางใน การจัดเก็บอนุรักษ์ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เผยแผ่ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี สอดคล้องกับ งานวิจัยของพระครูใบฎีกาปรีชาโชติโก (ยอดสม) (2558) ได้วิจัยเรื่องการบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตเสื่อจันทบูร จังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา อยู่ในระดับมากทุกด้าน จำแนกข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุระดับ การศึกษาสถานภาพรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติระดับ 0.05

4. ด้านการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ พระสงฆ์มีการให้ความรู้อบรม ส่งเสริม สนับสนุน หรือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในการดูแลและแก้ปัญหาต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงานตามโครงการของเทศบาลเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประพันธ์ พนฺธุธมฺโม) (2559) ได้วิจัยเรื่อง“การ

บริหารงานวิชาการ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย คือความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ และตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนก ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบล ยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5,220 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร็ซซี่ และมอร์แกน ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.897 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย สุดของเชฟเฟ่ (Schefft’s method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.00) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ = 3.95) ด้านวัฒนธรรม ($\overline{X}$ = 3.94) และด้านเศรษฐกิจ ($\overline{X}$ = 3.78) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\overline{X}$ = 3.76) และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความ คิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นใน เขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าประชาชนได้เสนอแนะการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคม ได้แก่พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรักใคร่สามัคคีกันในท้องถิ่นปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ

ตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม ได้แก่พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีต่างๆ ให้กับเด็กและเยาวนในท้องถิ่นเพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในท้องถิ่น และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและฟื้นฟู อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน จากเอกสารงานวิจัยที่ได้ทบทวนมาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือแนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันสำหรับการมีส่วนร่วมในทางคณะสงฆ์ คือการที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเพื่อมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่และการมีส่วนร่วมที่ได้รับ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังควัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยรวมมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย ควรรวมกลุ่มหรือสร้างกลุ่มทางวัฒนธรรมในการ พัฒนาประชาชนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

2) พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ตำบลคอนสาย ควรแสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชุนและพื้นที่ใกล้เคียงให้มากกว่าเดิม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตพื้นที่ ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ยังมีประเด็นที่น่าศึกษาอีกหลายประเด็น และ งานวิจัยนี้ไม่อาจนำมาศึกษาได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เช่น

1) ควรศึกษาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

2) ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมการศาสนา. (2539). คู่มือจริยศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา

โกวิทย์ พวงงาม. (2547). *คู่มือมิติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสมาธรรม

คะนึงนิตย์ จันทบุตร. (2532). *สถานภาพและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ภาพการพิมพ์

ชำเลือง วุฒิจันทร์. (2526). *การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพัฒนาพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา

ชิต นิลพานิชย์ และกุลธน ธนาพงศธร. (2532). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 3).* นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทองคูณ หงษ์พันธ์. (2541). *แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). *มองอนาคต.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิปัญญา

ประเวศ วะสี. (2540). *พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน

ปรัชญา เวสารัชช์. (2540). *บริการประชาชนทำได้ไม่ยากถ้าอยากทำ.* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี

พระราชวรมุนี (ประยุทธ ปยุตฺโต). (2530). *การพัฒนาคน.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

พระราชวรมุนี(ประยุทธ ปยุตฺโต). (2530). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระราชสุทธญาณมงคล. (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2542). *หลักธรรมเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิต.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธุรกิจก้าวหน้า

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2549). *พระบาลีสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เล่ม 21* : โรงพิมพ์อมรินทร์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหามกุฎราชวิทยาลัย. (2496). *ธัมมปทัฏฐคาถา ภาค 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฎราชวิทยาลัย

ยุพาพร รูปงาม. (2545). *การรส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูป ระบบราชการ.* ภาคนิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒน์บริหารศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2527). *พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ราชบัณฑิตยสถาน

สุจิตรา รณรื่น. (2538). *ศาสนาเปรียบเทียบ.* กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2542). *การบริหารโรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บุคพอยท์

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2544). *หลักการสื่อสารมวลชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์

ไสว มาลาทอง. (2552). *คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ1ชุมนุมสหกรณ์1การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม. และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

อุดม เชยกีวงค์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ. (2548). *พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว

ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์/หรือสารนิพนธ์

กรรณิกา ขวัญอารีย์. (2535). *บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการ พัฒนาต่างกัน ศึกษา เฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กฤษณะชัย ลิ้มบุญแดง (2545*) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมต้านยาเสพติดและการ พนันในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยม, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กฤษณะชัย ลิ้มบุญแดง. (2545). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมต้านยาเสพติดและการ พนันในจังหวัด ชลบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชญานิศฐ์ รักแจ้ง. (2554). *การให้บริการของสำนักงานประกันสังคมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามทัศนะของผู้ประกันตนเขต กรุงเทพมหานคร* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต , หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

นิตย์ ประจงแต่ง. (2544). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

นฤมล วรรธนเศรณี และคณะ. (2547). *ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดชัยมงคล อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุญตา ไล้เลิศ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เปลี่ยน พากเพียร. (2537). *บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอตามความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการ ระดับอำเภอและ ผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ* . ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปัณณธร เทียนชัยพฤกษ์. (2552). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาบุญเพียร ปุญญวิริโย (แก้ววงศ์น้อย). (2544). *แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา* วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาบุญมี อธิปุญโญ. (2544). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรม วิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน)*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาพนมนคร มีราคา. (2544). *การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร

พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. (2544). *บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิกอบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลาวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตสีโล)* วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชน มหาบัณฑิต สังคมสงเคราะห์ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระมานพ จิตฺตสโร (เสือแก้ว). (2555). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ ในการบริการประชาชนของอาสาสมัครกู้ภัยใต้เต็กเซี่ยงตึ๊ง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสำรวย ชินวโส (ต๊ะปัน). (2555). *การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนลองวิทยา อำเภอลอง จังหวัดแพร่* วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาฉันทยา คนเจน. (2555). *บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต*. ปริญญานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์, บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระมหาอนุชา สิริวณฺโณ (พละกุล). (2556). *การศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่: กรณีศึกษาวัดเทพปูรณาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น* วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต, *(การบริหารการพัฒนาสังคม)* คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒน, บริหารศาสตร์

พระครูใบฎีกาปรีชา โชติโก (ยอดสม). (2558). *การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนา กลุ่มผู้ผลิตเสื่อจันบูรจังหวัดจันทบุรี* วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์อมรินทร์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

พระครูใบฎีกาสอาด ปญญาทีโป. (2558). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค* 2. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์). (2558). *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา* ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์). (2558). *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว* วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุนทร ธมฺมวโร (บุญคง). (2560). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง*วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุนทร ธมฺมวโร (บุญคง). (2560). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธวัช วิสุทฺโธ (เนียมปาน). (2560). *การให้บริการฌาปนกิจของเจ้าหน้าที่สัปเหร่อในเทศบาลนครพิษณุโลก ตามหลักสังคหวัตถุ4 วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา* ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระปลัดบัวศรี ฐิตวีริโย (ผ่านสำแดง). (2560). *การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2* วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธ

ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระปลัดบัวศรี ฐิตวีริโย (ผ่านสำแดง). (2560). *การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2* วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระปลัดโอภาส โอภาโส (ศิริกิตติกุล). (2562). *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา* ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมูนทะวี วงวิจิดดี (2562) *การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พระมูนทะวี วงวิจิดดี. (2562). *การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของวิทยาลัยครูสงฆ์จ าปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม*หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มนตรี กัลชาญพันธ. (2560). *การให้บริการของพนักงาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ตามหลักสังคหวัตถุ 4* วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เริงฤทธิ์ พลนามอินทร์. (2540). *บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี*วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา (กลุ่มสังคมศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ระเบียบ คำเขียน. (2546). *การปฏิบัติบทบาทหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ข องหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาทประจำโรงพยาบาลพิจิตร*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำเริง กล้าหาญ. (2544). *สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สินธร คำเหมือน. (2550). *บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความในวารสาร

ชำเลือง วุฒิจันทร์. (2526). เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา เรื่องการพัฒนากิจการคณะสงฆ์เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. *กรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร*, 9, 13

ทินพันธุ์ นาคตะ. (2534). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร, *นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์*, 1

ธนากร สังเขป. (2547). ทิศทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคตลำปาง, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. กรมพัฒนาชุมชน. ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร. *กรมพัฒนาชุมชน. (2544)*, 10.

ประเวศ วะสี. (2534). หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร, *มูลนิธิซีเมนต์ไทย*, 79

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ, *กรุงเทพมหานคร. มติชน*, 10.

พระมหาอัครเดชา อคคเตโช (พรหมเสนา). (2553). พระพุทธศาสนากับศาสตร์แห่งการใช้เหตุผลนำพา สังคมปลอดภัยและสันติสุข. *พุทธจักร, 46*, 50.

พระครูสุวรรณวรการ. (2553). ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. *บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

พรชัย พันธุ์ธาดาพร. รศ, (2554). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะบริหารธุรกิจ. และเทคโนโลยีสารสนเทศ. *บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2554). การเผยแผ่เชิงรุก. กรุงเทพมหานคร, *สามลดา*, 20, 21

พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์. (2556). บทบาทพระสังฆาธิการต่อการพัฒนา สังคมในจังหวัดนนทบุรี. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, *บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

พระมหาโยธิน โยธิโก. (2560). บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย. *มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น*

พระสุภาพ สุภาโว. (2561). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูนจังหวัดนครศรีธรรมราช. *พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2547). การบริหารการพัฒนาชุมชน. *กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิชย์* , 7

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, *(พ.ศ.2542). กรุงเทพมหานคร. นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์,* 779.

สุรพล เศรษฐบุตร. รศ.ดร, (2550). การส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาชนบท. เชียงใหม่. คณะเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารประกอบการบรรยายภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและ *ส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร*

สิริวัฒน์ ศรีเครือดง. (2551). การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ตามแนวพระพุทธศาสนา. หลักธรรมสำหรับสั่งสอน. สังคม. 20 ปี. *บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* , 70

ส่งศรี ชมพูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช. *มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช,* 98, 99

สมชาย ศรีวิรัตน์. (2564). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น. แนวคิดหลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน, *แหล่งที่มา, https://www.gotoknow.org/posts/549133*

อภิชัย พันธุเสน. (2539). พัฒนาชนบทไทย. สมุทัยและมรรคตอนที่ 3 ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่กรุงเทพมหานคร, *มูลนิธิภูมิปัญญา*, 205-206.

เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

สมชาย ศรีวิรัตน์. (2564). *การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น. แนวคิดหลักการพัฒนา*. และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน. แหล่งที่มา. https://www.gotoknow.org/posts/549133

ภาษาอังกฤษ

T.R. Dye. (1999). *Politics in America*, 3 rd ed, New Jersey. Prentice-Hall.

Lisk Franklyn. (1985). *Popular Participation in Planning for Basic Needs*: *Concepts,* Methods and Practices, Hants, Gower.

Cohen, J.L. & Arato. (1997). *A. Civil Society and Political Theory*. USA: M.I.T. Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผศ.ดร.อาทิตย์ ผ่านพูล

การศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2. ดร.อภิชิต เหมือยไธสง

การศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. ดร.อัครเดช นีละโยธิน

การศึกษา	ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคาะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐-๔๓๒๔-๑๘๕๙

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๕๘๔ **วันที่** ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาทิตย์ ผ่านพูล

ด้วย พระอนุชา สุทธิจิตโต (บุญสิทธิ์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๓/๒๕๖๔ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี (PARTICIPATION OF MONKS IN LOCAL DEVELOPMENTACCORDING TO SANGAHAWATTHU ๔ IN KHON SAI SUB-DISTRICT MUNICIPALITY KU KAEW DISTRICT, UDON THANI PROVINCE)" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐-๔๓๒๔-๑๘๕๙

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๕๘๔ **วันที่** ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร. อภิชิต เหมือยไธสง

ด้วย พระอนุชา สุทธิจิตโต (บุญสิทธิ์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๐๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๓/๒๕๖๔ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี (PARTICIPATION OF MONKS IN LOCAL DEVELOPMENTACCOR DING TO SANGAHAWATTHU ๔ IN KHON SAI SUB-DISTRICT MUNICIPALITY KU KAEW DISTRICT, UDON THANI PROVINCE)” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐-๔๓๒๔-๑๘๕๙

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๕๘๔ **วันที่** ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาทิตย์ ผ่านพูล

ด้วย พระอนุชา สุทธิจิตโต (บุญสิทธิ์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๓/๒๕๖๔ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี (PARTICIPATION OF MONKS IN LOCAL DEVELOPMENTACCORDING TO SANGAHAWATTHU ๔ IN KHON SAI SUB-DISTRICT MUNICIPALITY KU KAEW DISTRICT, UDON THANI PROVINCE)" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

☐ สำนักปลัด
☐ กองคลัง
☐ ...างช่าง
☐ สาธารณสุข
☐ อื่นๆ.....

เทศบาลตำบลกู่แก้ว
เลขที่รับ 358
ลงวันที่ 17 ก.พ. 2566
เวลา.....

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ ๑๒ บ้านโนนข้าย ถนนราษฎร์คนึง ตำบลในเมือง
อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

ที่ อว ๗๙๑๔/๐๒๙๗

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เจริญพร นายกเทศมนตรีตำบลกู่แก้ว

เนื่องด้วย พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๑๐๑๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ระหว่างการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูวินัยธร วรชัด ปยุตฺโต, ดร. เป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ และเป็นไปตามกระบวนการของการทำสารนิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำสารนิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำสารนิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์) ๐๙๙-๘๓๗๒๖๙๖ ๐๖๓-๗๗๙๑๒๐๕

ที่ อว ๗๙๑๔/๐๕๖๑

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

เนื่องด้วย พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๕๐๖๑๐๑๐๑๒ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ระหว่างการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูวินัยธร วรชัด ปยุตฺโต, ดร. เป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์และเป็นไปตามกระบวนการของการทำสารนิพนธ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำสารนิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำสารนิพนธ์เป็นลำดับต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

(ดร.ณัฐพัฒน์ ปญฺญาธโร)
นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคอนสาย

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์) ๐๙๙-๘๓๗๒๖๙๖ ๐๖๓-๗๗๙๑๒๐๕

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช-วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

1.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

2. การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบกระเทือนหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากแบบสอบถามนี้ใช้ในการศึกษาเท่านั้น โดยแบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

ขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 21 ปี ☐ 21 - 40 ปี

☐ 41 - 60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ระดับประถมศึกษา ☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ☐ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างระดับความเห็นของท่านโดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 เท่ากับ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ มากที่สุด

4 เท่ากับ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ มาก

3 เท่ากับ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ ปานกลาง

2 เท่ากับ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ น้อย

1 เท่ากับ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระดับ น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	**ระดับความคิดเห็น**				
	มากที่สุด 5	**มาก 4**	**ปานกลาง 3**	**น้อย 2**	**น้อยที่สุด 1**
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามหลักสังคหวัตถุ 4					
1.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือในการจัดประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน					
1.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน					
1.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำในการพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาลศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของ					

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ปัญหาชุมชน					
1.4 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำประชามติเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในชุมชน					
1.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำส่งเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง					
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4					
2.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลให้คำแนะนำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง					
2.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำประชาชนใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยสม่ำเสมอ					
2.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนดูแลสาธารณะประโยชน์ของชุมชนตามนโยบายสนับสนุนกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายโดยตลอด					
2.4 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านสนับสนุนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง					
2.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง					
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4					
3.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้บำเพ็ญประโยชน์รักษาสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นปกป้องพระพุทธศาสนาสืบสานภูมิปัญญา โดยตลอด					
3.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ ช่วยเหลือเกื้อกูล จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง					
3.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อมีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์และชุมชน					
3.4. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยตลอด					

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด					
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามหลักสังคหวัตถุ 4					
4.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำเสนอข้อคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง					
4.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมแนะนำส่งเสริมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาล โดยตลอด					
4.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของเทศบาลสนับสนุนแผนจากงบประมาณที่ใช้ อย่างต่อเนื่อง					
4.4 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ทีสอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชน เพียงใด					
4.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

.....

.....

.....

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4

.....

.....

.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามหลักสังคหวัตถุ 4

.....

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์)

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก จ
ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม และการคำนวนหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ตารางแสดงผลรวมการประเมินแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4

ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จากเอกสารตำรารวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม แบบตรวจรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบของลิเคิร์ท และนำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

4. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในข้อนั้น

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ +1 หมายถึง มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หมายเหตุ : ค่า IOC (หรือข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง) ที่สามารถนำไปใช้ได้ คือต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 21 ปี ☐ 21 - 40 ปี
☐ 41 - 60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ระดับประถมศึกษา ☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ☐ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

การวิเคราะห์ด้วยดัชนี IOC (Index of item objective congruence)
การมีส่วนร่วมของ ของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4
ในเขตเทศบาลตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามหลักสังคหวัตถุ 4						
1.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความช่วยเหลือในการจัดประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำในการพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาลศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาชุมชน	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
1.4 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำประชามติเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในชุมชน	3	0	0	3	1	ใช้ได้
1.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำส่งเสริมการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4						
2.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลให้คำแนะนำโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านให้คำแนะนำประชาชนใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยสม่ำเสมอ	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนดูแลสาธารณะประโยชน์ของชุมชนตามนโยบายสนับสนุนกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายโดยตลอด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.4 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านสนับสนุนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4						
3.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้บำเพ็ญประโยชน์รักษาสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นปกป้องพระพุทธศาสนาสืบสานภูมิปัญญา โดยตลอด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านได้ ช่วยเหลือเกื้อกูล จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชน อย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีความยินดีและ	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
ภาคภูมิใจเมื่อมีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์และชุมชน						
3.4. พระสงฆ์ในชุมชนของท่านบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยตลอด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
3.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาแนะนำประชาชนทำความสะอาดที่อยู่อาศัยเพื่อสุขภาพที่ดี โดยตลอด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิลผล ตามหลักสังคหวัตถุ 4						
4.1 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำเสนอข้อคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.2 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมแนะนำส่งเสริมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาล โดยตลอด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.3 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของเทศบาลสนับสนุนแผนจากงบประมาณที่ใช้ อย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.4 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านแนะนำส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ทีสอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีแก่ประชาชน เพียงใด	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4.5 พระสงฆ์ในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง	3	0	0	3	1	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตเทศบาล ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี						
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน, ปียวาจา, อัตถจริยา, สมานัตตตา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การ	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
พัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน, ปิยวาจา, อัตถจริยา,สมานัตตตา)						
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การพัฒนาตามหลักสังคหวัตถุ4 (ทาน, ปิยวาจา, อัตถจริยา, สมานัตตตา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การพัฒนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน, ปิยวาจา, อัตถจริยา, สมานัตตตา)	3	0	0	3	1	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.874	20

Frequencies

Statistics

		เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา
N	Valid	376	376	376
	Missing	0	0	0

Frequency Table

เพศ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	133	35.37	35.37	35.37
	หญิง	243	64.63	64.63	100.00
	Total	376	100.00	100.00	

อายุ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ต่ำกว่า 21 ปี	72	19.15	19.15	19.15
	21-40 ปี	104	27.66	27.66	46.81
	41-60 ปี	154	40.96	40.96	87.77
	มากกว่า 60 ปี	46	12.23	12.23	100.00
	Total	376	100.00	100.00	

ระดับการศึกษา

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ประถมศึกษา	106	28.19	28.19	28.19
	มัธยมศึกษาตอนต้น	128	34.04	34.04	62.23
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	87	23.14	23.14	85.37
	ปริญญาตรีขึ้นไป	55	14.63	14.63	100.00
	Total	376	100.00	100.00	

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
1.1	376	4.13	.93
1.2	376	4.21	.76
1.3	376	4.36	.75
1.4	376	4.45	.74
1.5	376	4.55	.74
2.1	376	4.55	.76
2.2	376	4.55	.75
2.3	376	4.43	.82
2.4	376	4.30	.88

2.5	376	4.23	.89
3.1	376	4.26	.88
3.2	376	4.27	.85
3.3	376	4.28	.89
3.4	376	4.40	.84
3.5	376	4.42	.86
4.1	376	4.40	.85
4.2	376	4.49	.81
4.3	376	4.47	.83
4.4	376	4.55	.77
4.5	376	4.62	.71
A	376	4.34	.49
B	376	4.41	.54
C	376	4.33	.52
D	376	4.51	.45
ABCD	376	4.40	.20

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : พระอนุชา สุทธจิตโต (บุญสิทธิ์)
วัน-เดือน-ปี-เกิด : 26 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2515
ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดป่าหนองช้างคาว หมู่ที่ 7 ตำบลคอนสาย อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

การศึกษา

พ.ศ. 25 : โรงเรียนกู่แก้ววิทยา อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. 2561 : จบปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน : นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย